

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЯЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 15 (1022) Красавік 1968 г.

Год выдання 13-ы

Цана 2 кап.

НАШ ДЭВІЗ — МІР

Савецкі народ — міралюбівы народ. Ён ведае, што такое вайна, і ўмее цаніць мір. І калі даводзілася брацца за зброю, то толькі для таго, каб адстаяць сваю свабоду і незалежнасць. Дзеля міру, дзеля шчасця ўсіх людзей на зямлі народы Савецкага Саюза прынеслі вялікія ахвяры.

Беларусь адна з першых прымала на сябе ўдары захопнікаў. І заўсёды беларускі народ грудзмі ўставаў на абарону сваёй сацыялістычнай Айчыны. Так было ў гады грамадзянскай вайны, так было і ў гады Вялікай Айчыннай вайны, якая пакінула на Беларусі жудасныя сляды.

Гераічная праца беларусаў пры дапамозе і падтрымцы ўсіх савецкіх народаў сцёрла гэтыя сляды спусташальнай вайны. Цяпер не знойдзеш у рэспубліцы разбураных дамоў, узняліся з попелу, сталі яшчэ прыгажэйшымі нашы гарады і вёскі. Але раны кровапралітнай вайны, якія засталіся ў сэрцах людзей, загаіць цяжка. Да сённяшняга дня плачуць маткі па сваіх загінуўшых сынах, помняць удовы загінуўшых мужоў. Выраслі мільёны дзяцей, што не бачылі сваіх бацькоў.

Ці можа народ, які перанёс усё гэта, не ненавідзець вайну? Ці могуць жадаць вайны тыя, хто ўклаў столькі працы ў аднаўленне зруйнаваных гарадоў і вёсак, хто пабудаваў новыя фабрыкі і заводы, увёў у строй новыя электрастанцыі, асушыў тысячы гектараў зямель?

Як сказаў на трэцяй Усесаюзнай канферэнцыі прыхільнікаў міру (лістапад 1951 года) дыспетчар Мінскага аддзялення чыгуны П. Суднікаў: «Слова мір — на вуснах і ў сэрцы нашага народа... Людзі, якія плячо ў плячо з Канстанцінам Заслонавым змагаліся супраць фашысцкіх захопнікаў, з натхненнем працуюць у імя міру. Мы супраць вайны, таму што мы моцныя, таму што мы заняты пабудовай камунізма, таму што вайна супярэчыць нашым імкненням».

Адным з яркіх праяўленняў міралюбства нашага народа з'яўляецца дзейнасць Беларускага рэспубліканскага камітэта абароны міру. Гэты камітэт быў створаны ў верасні 1951 года на Беларускай рэспубліканскай канферэнцыі прыхільнікаў міру. У яго ўвайшло 50 чалавек — прадстаўнікі ўсіх слаёў насельніцтва рэспублікі.

Не было ні адной падзеі, звязанай з рознабаковай і актыўнай дзейнасцю прыхільнікаў міру, у якой не прымаў бы ўдзелу Беларускі рэспубліканскі камітэт абароны міру, рас-

казвае адказы сакратар камітэта, рэдактар часопіса «Работніца і сялянка» Аляксандра Ус. Тут і рэгулярная пасылка дэлегацый на ўсе кангрэсы і форумы, сустрэча дэлегацый і «цяжнікоў міру», арганізацыя вечароў і сходаў, прысвечаных выдатным барацьбітам за мір і дружбу паміж народамі. За гэту работу вялікая група актывістаў Беларускага камітэта абароны міру ўзнагароджана граматамі Сусветнага Савета Міру і Савецкага камітэта абароны міру.

Беларускі народ актыўна выступае ў падтрымку справядлівай барацьбы іншых народаў, і ў першую чаргу гераічнага в'етнамскага народа. Не так даўно ў многіх гарадах і сёлах рэспублікі адбыліся шматтысячныя мітынгі, удзельнікі якіх заклікалі ганьбай амерыканскіх імперыялістаў, якія імкнуцца сілай навязаць вайну народу В'етнама. «Мы бачылі на гэтай зямлі кроў жанчын, старых і дзяцей, разбураныя гарады і сёлы, — сказаў на мітынг у Гродна памочнік майстра тонкасукоўнага камбіната П. Купрашэвіч. — Вось чаму мы не можам аставацца абыякавымі, калі ў В'етнаме леецца кроў нявінных людзей. Мы патрабуем спынення агрэсіі ў В'етнаме і вываду ўсіх іншаземных войск з гэтай шматпакутнай краіны». Можна з упэўненасцю сказаць, што да гэтых слоў далучаецца ўвесь беларускі народ. Гэтак жа рашуча асудзілі працоўныя Савецкай Беларусі агрэсію Ізраіля супраць арабскіх краін.

Увесь час растуць узносы ў фонд міру. Толькі ў мінулым годзе ўзносы зрабілі рабочыя і служачыя Мінскага аўтамабільнага завода, Мінскага матарнага завода, калектывы гадзіннікавага завода, завода дарожна-будаўнічых машын, Маладзечанскага камбіната штучнай футры, калгаснікі і рабочыя саўгасаў Шаркоўшчынскага раёна Віцебскай вобласці, калектывы Беларускага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы і Гомельскага абласнога драматычнага тэатра. Больш за 19 тысяч рублёў паступіла ў Фонд міру ад грамадзян Брэсцкай вобласці. Так, пенсіянерка Наталля Барташэвіч сістэматычна перадае ў Фонд увесь ганарар ад лекцыяў, якія яна чытае.

Усё жыццё Беларускага народа, як і ўсіх савецкіх людзей, усе яго планы і мары звязаны з верай у перамогу справы міру. Менавіта таму дзейнасць Беларускага рэспубліканскага камітэта абароны міру карыстаецца такой аднадушнай падтрымкай народа.

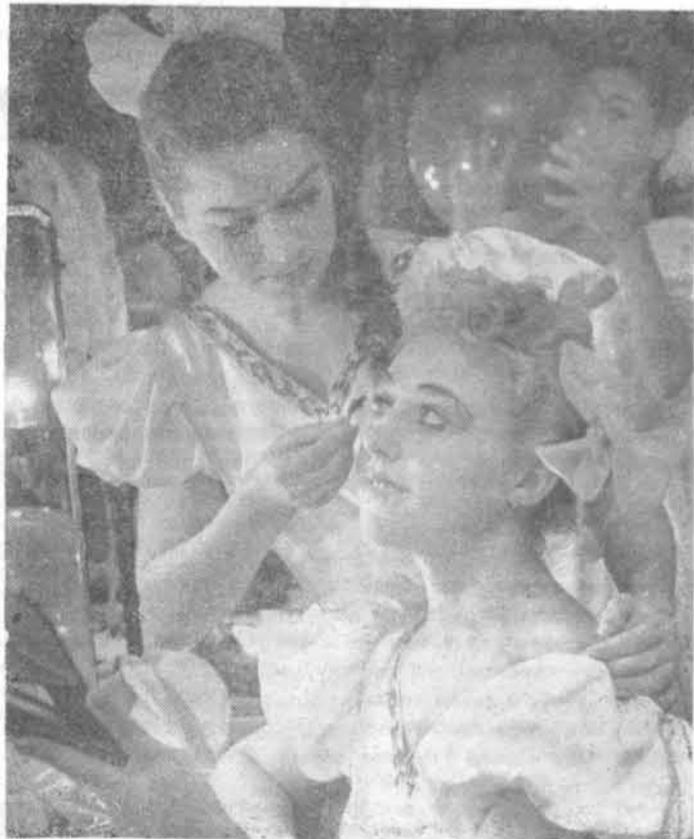

Мірнай стваральнай працай заняты савецкія людзі — рабочыя і сяляне, урачы і педагогі, вучоныя і артысты.

Гордасцю рэспублікі будзе Гродзенскі завод капралактаму. У яго будаўніцтва свой важкі ўклад уносіць і брыгада мантажнікаў Івана Палінскага. На нашым першым здымку: мантаж абсталявання корпуса капралактаму.

Студэнткі біялагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Людміла Смірнова і Тамара Саргавец праводзяць вопыты па біяхіміі раслін (другі здымак).

На трэцім здымку: да выхаду на сцэну рыхтуюцца артысты Беларускага дзяржаўнага ансамбля танца.

ЦЯЖКАЯ СТРАТА

АД ЦЭНТРАЛЬНАГА
КАМІТЭТА КПСС,
ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА
САВЕТА СССР
І САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР з глыбокім жалем паведамляюць, што 27 сакавіка 1968 года ў выніку катастрофы пры выкананні трэніровачнага палёту на самалёце трагічна загінуў першы ў свеце пакарыцель космасу, праслаўлены лётчык-касманаўт СССР, член КПСС, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, Герой Савецкага Саюза, палкоўнік Гагарын Юрый Аляксеевіч.

У гэтай авіяцыйнай катастрофе загінуў камандзір авіяцыйнай часці, член КПСС, Герой Савецкага Саюза, інжынер-палкоўнік Сярогін Уладзімір Сяргеевіч.

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР выказваюць глыбокае спачуванне сем'ям і сваякам загінуўшых таварышаў.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС
ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОУНАГА САВЕТА СССР
САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР

Ю. А. ГАГАРЫН

Ул. С. СЯРОГІН

ЮРЫЙ АЛЯКСЕЕВІЧ ГАГАРЫН

27 сакавіка 1968 года пры выкананні трэніровачнага палёту на самалёце трагічна загінуў першы лётчык-касманаўт СССР, член КПСС, Герой Савецкага Саюза, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, член ЦК ВЛКСМ, палкоўнік Юрый Аляксеевіч Гагарын.

У росквіце творчых сіл абарвалася жыццё першага пакарыцеля космасу, вернага сына Камуністычнай партыі і савецкага народа.

Юрый Аляксеевіч Гагарын нарадзіўся 9 сакавіка 1934 года ў сяле Клушына Гжацкага раёна Смаленскай вобласці ў сям'і калгасніка.

У 1951 годзе ён закончыў на выдатна рэмеснае вучылішча ў г. Люберцы і адначасова школу рабочай моладзі, пасля чаго быў накіраваны ў Саратаўскі індустрыяльны тэхнікум, вучобу ў якім таксама скончыў паспяхова.

З юных гадоў Юрый Аляксеевіч марыў стаць пілотам

Краіны Саветаў. Любоў да авіяцыі прывяла яго спачатку ў Саратаўскі аэраклуб, а затым у Чкалаўскае ваенна-авіяцыйнае вучылішча лётчыкаў. Паспяхова скончыўшы вучылішча, з 1957 года ён служыў у часцях знішчальнай авіяцыі Чырвана-сцяжнага Паўночнага флоту.

Як адзін з таленавітых і мужных лётчыкаў-знішчальнікаў Ю. А. Гагарын быў залічаны ў атрад касманаўтаў. Тут найбольш ярка раскрыліся яго выдатныя якасці. Высокае ўсведамленне грамадскага абавязку, выключная працавітасць і настойлівасць, смеласць і знаходлівасць далі магчымасць Юрыю Аляксеевічу ў кароткі тэрмін дасканала асвоіць складаную касмічную тэхніку, паспяхова выканаць вялікую праграму спецыяльнай, лётнай і парашутнай падрыхтоўкі.

Менавіта яму Радзіма і партыя даверылі зрабіць пер-

шы ў гісторыі чалавечтва палёт у космас.

12 красавіка 1961 года ўпершыню ў свеце грамадзянін Савецкага Саюза Ю. А. Гагарын на касмічным караблі «Усход» зрабіў палёт вакол зямнога шара і паспяхова вярнуўся на свяшчэнную зямлю нашай Радзімы. Гэта была бяспрыкладная перамога чалавека над сіламі прыроды, найвялікшае заваяванне навукі і тэхнікі, перамога чалавечага розуму.

Выдатны подзвіг Ю. А. Гагарына быў па вартасці ацэнены савецкім народам і народамі ўсяго свету. Яму было прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза з уручэннем ордэна Леніна і медаля «Залатая Зорка». Ён быў удасцены таксама вышэйшых узнагарод многіх замежных дзяржаў.

Як лётчык-касманаўт Ю. А. Гагарын няспынна ўдасканальваў сваё майстэрства, быў нястомным і страсным даследчыкам усяго новага ў авіяцыйнай і касмічнай тэхніцы. Ён прымаў не пасрэдны і самы актыўны ўдзел у абучэнні і трэніроўцы экіпажаў касманаўтаў, кіраўніцтве палётамі касмічных караблёў, умела перадаваў вопыт сваім таварышам, чым здабыў любоў і глыбокую павагу ў сям'і касманаўтаў. У 1968 годзе ён на выдатна скончыў Ваенна-паветраную інжынерную акадэмію імя Жукоўскага.

Ю. А. Гагарын вёў вялікую грамадска-палітычную работу, быў палымным прапагандыстам, сустракаўся з сотнямі тысяч людзей многіх краін свету і ўсюды нёс словы праўды аб нашай вялікай Радзіме, аб дасягнен-

нях савецкага народа ў асваенні космасу.

Усе, хто ведаў Ю. А. Гагарына, назаўсёды захаваюць у сваіх сэрцах аб ім памяць як аб выдатным душэўным чалавеку, уважлівым таварышу і добрым сем'яніну. Высокая партыйнасць, дысцыплінаванасць, бездакорнае выкананне воінскага абавязку былі адметнымі рысамі яго характару.

Трагічная гібель Юрыя Аляксеевіча Гагарына глыбокім болей адклікнецца ў сэрцах мільёнаў і мільёнаў людзей нашай краіны і ўсяго зямнога шара.

Яго яркае жыццё з'яўляецца для ўсіх савецкіх людзей прыкладам беззапаветнага служэння Бацькаўшчыне, герояў і мужнасці, будзе клікаць іх на новыя здзяйсненні ў імя перамогі камунізма.

УЛАДЗІМІР СЯРГЕЕВІЧ СЯРОГІН

Пры выкананні сумесна з лётчыкам-касманаўтам СССР Ю. А. Гагарыным трэніровачнага палёту на самалёце ў авіяцыйнай катастрофе трагічна загінуў член КПСС, Герой Савецкага Саюза, інжынер-палкоўнік Уладзімір Сяргеевіч Сярогін.

Ул. С. Сярогін нарадзіўся ў Маскве ў 1922 годзе. Пасля заканчэння сярэдняй школы

ў 1940 годзе ён добраахвотна ўступае ў рады Савецкай Арміі і накіроўваецца ў Тамбоўскую ваенную авіяцыйную школу пілотаў. З 1943 года Ул. С. Сярогін на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Як лётчык-штурмавік, ён паказаў сябе ў баях умелым, мужным і храбрым воінам. За ўзорнае выкананне бая-

вых заданняў яму было прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Пасля вайны Ул. С. Сярогін скончыў Ваенна-паветраную інжынерную акадэмію імя Жукоўскага. З 1953 года Уладзімір Сяргеевіч працуе лётчыкам-выпрабавальнікам. За гэтыя гады ён правёў серыю адказных выпрабаванняў, паказаўшы сябе вопыт-

ным лётчыкам і здольным інжынерам. У апошні час Ул. С. Сярогін камандаваў авіяцыйнай часцю. Усе свае веды і багаты вопыт, увесь запал свайго душы ён шчодро аддаваў любімай справе, быў умелым настаўнікам крылатай моладзі. Уладзімір Сяргеевіч вызначаўся пастаянай прагай да ведаў, імкненнем да новага, яшчэ нязвяданага, настойлівасцю і мэтанакіраванасцю ў рабоце.

Радзіма высока ацаніла яго заслугі: ён быў узнагароджаны васьмю ордэнамі і многімі медалямі Савецкага Саюза.

Светлая памяць пра слаўнага савецкага сакала, вернага сына Камуністычнай партыі і савецкага народа Уладзіміра Сяргеевіча Сярогіна назаўсёды захаваецца ў нашых сэрцах.

РАДЗІМА СХІЛЯЕ СЦЯГІ

Масква, Радзіма, уся планета развіталіся з першапраходцам Сусвету — Юрыем Аляксеевічам Гагарыным і яго нябесным пабрацімам — Уладзімірам Сяргеевічам Сярогіным.

29 і раніцай 30 сакавіка не спыняўся людскі паток у Цэнтральны Дом Савецкай Арміі. Развітаючыся з героямі, жалобную вахту неслі

баявыя сябры Юрыя Гагарына, выдатныя военачальнікі, афіцэры і салдаты авіяцыйнай часці, якой камандаваў Ул. С. Сярогін.

12 гадзін. Пад гукі жалобных мелодый урны з прахам Юрыя Гагарына і Уладзіміра Сярогіна выносяць з Цэнтральнага Дома Савецкай Арміі. Застыла ганаровая варта. Жалобная працэсія накіроў-

ваецца на Красную плошчу. Ля Дома Саюзаў жалобную працэсію сустракаюць кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Яны пераносяць урны на гарматны лафет.

...Красная плошча запоўнена ад краю да краю. Кіраўнікі Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада здымаюць з гарматнага лафета урны з

прахам Ю. А. Гагарына і Ул. С. Сярогіна і ўстанаўліваюць іх на пастаменце перад Маўзалеам Ул. І. Леніна. Адбываецца жалобны мітынг.

Урны ўстанаўліваюцца ў нішы Крамлёўскай сцяны. У гэта імгненне над Краснай плошчай, Масквой, над усёй краінай пануе цішыня. Мінута маўчання.

Нішы закрываюцца мемуарыяльнымі дошкамі.

Грымць артылерыйскі салют.

Над плошчай гучыць велічная мелодыя Дзяржаўнага гімна Савецкага Саюза. Перад Маўзалеам урачыстым маршам праходзяць воінскія падраздзяленні, аддаючы апошнія ўшанаванні піянеру космасу Юрыю Аляксеевічу Гагарыну і яго баявому сябру — Уладзіміру Сяргеевічу Сярогіну.

КАЛУМБ XX СТАГОДДЗЯ

Гібель Гагарына — гэта не проста страта вельмі добрага чалавека. Гэта гібель зоркі на небасхіле. Гэта страта для ўсіх. Ён быў не проста чалавек. Ён быў сімвалам здзейснай мары ўсяго чалавечтва, сын чалавечы, які дасягнуў неба.

Людзі ва ўсім свеце аплакваюць яго гібель і падзяляюць гора сям'і Гагарына і ўсіх савецкіх людзей. Гэта вельмі цяжкая страта. Слава яго будзе жыць вечно.

Фаіз Ахмат ФАІЗ,
пакістанскі паэт, член Сусветнага Савету Міру.

НАВЕЧНА У ПАМЯЦІ НАРОДА

Пяцьдзесят пяць амерыканскіх касманаўтаў на правілі савецкім касманаўтам тэлеграму спачування, у якой гаворыцца: «Мы далучаемся да вас у смутку па Юрыю Гагарыну. Ён дабіўся значнага дасягнення, стаўшы першым пілотам, які ўзляцеў у космас. Нішто і ніколі не зможа сцерці гэта дасягненне з памяці чалавека. Просім перадаць нашы спачуванні Валянціне Гагарынай, яго дзецяма і сям'і палкоўніка Уладзіміра Сярогіна».

БРАТ УСІХ ЛЕТУЦЕННІКАЎ

Гагарын быў братам усіх летуценнікаў Зямлі, і заўсёды яны будуць помніць аб ім як аб чала-

веку, які праклаў шлях чалавечтву ў космас. Ён сімвалізуе для ўсіх нас вялікія дасягненні сацыялістычнага грамадства, герояў новага свету. Ён заўсёды будзе сімвалізаваць для нас веліч духу новага чалавека, які быў народжаны новым ладам. Ён увасобіў у сабе лепшыя рысы гэтага новага чалавека.

Тым цяжэй боль ад гэтай трагічнай гібелі, якая ўзрушыла свет.

Дарагі Юрый Гагарын! Сябра, зямлянін, брат, заўсёды ты будзеш дораг людзям.

Джэймс Олдрыдж,
англійскі пісьменнік.

БУДУЕЦА ПАГАРОДНА

Не пазнаць сёння сяло Пародна. На левым баку шашы Радунь—Воранава ўзвышаюцца прыгожыя двухпавярховыя будынкi. У дамах рабочых саўгаса ёсць газ, водаправод, над дахамi—антэны тэлевізараў.

Дырэкцыя саўгаса, сельскi Савет працягваюць пастаянныя клопаты аб людзях. У мінулым годзе ў саўгасе здадзены ў эксплуатацыю новы дзіцячы сад-яслі. З дапамогай саўгаса ў пасёлак перасяліліся і справілі наваселлі сем'і рабочых Фёдара Кухтава, Івана Лукашукі, Браніслава Дайлідкі і інш.

Н. КАРЖУЕВ.

Воранаўскі раён.

ПРАЗ ГАДЫ І ПАКАЛЕННІ

На беразе празрыстага Пёмана, на ўзвышшы, даў-

ным-даўно стаіць палац. Страшны двор—так называлі гэтае месца жыхары Любчы і навакольных вёсак, бо менавіта адсюль распаўсюджвалася ўлада абшарнікаў і магнатаў на сялян і рамеснікаў.

Сёння ў будынку палаца знаходзіцца сярэдняя школа. На працягу некалькіх год школьнікі збіралі матэрыялы і экспанаты аб Любчы і яе ваколіцах, пачалі пісаць гісторыю сваёй школы. У вежах палаца яны стварылі краязнаўчы музей.

Перад уваходам у школу стаіць помнік адважнай партызанцы Людміле Сечка. Яе імя названа школа. Тут яна вучылася яшчэ да вайны. У час гітлераўскай акупацыі адважная камсамолка змагалася ў партызанскім атрадзе і загінула смерцю героя.

На сцяне ў прасторным калідоры школы прыцягвае ўвагу вялікі стэнд «Нашы медалісты». Першая вучані-

ца, якая атрымала залаты медаль, — Галіна Міхнюк. Яна ўжо закончыла медыцынскі інстытут, затым ардынатуру і зараз працуе ў Гродна ў абласной паліклініцы. Былы выпускнік Міхаіл Шайбан—дацэнт Гродзенскага медыцынскага інстытута.

Праглядаем прозвішчы медалістаў за 1948—49 навучальны год. П. Кайдак закончыў медыцынскі, цяпер працуе намеснікам галоўнага ўрача Навагрудскага раёна па лячэбнай частцы. Н. Шунько — выкладчык Мінскага політэхнічнага інстытута.

— 1965—1966 навучальны год быў для нас вельмі ўраджайным, — зазначае дырэктар школы Міхаіл Міхайлавіч Карповіч. — Агэстат сталася атрымаць 201 навучэнца. 19 чалавек закончылі школу з медалямі. Л. Красоўская вучыцца на хімікаў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце. Е. Шыка-

ловіч—у фармацэўтычным інстытуце ў Ленінградзе. В. Сякрэта—у Мінскім медыцынскім інстытуце.

— Большасць педагогаў у нашай і суседніх школах таксама нашы выпускнікі, — працягвае дырэктар. — І не толькі медалісты атрымалі вышэйшую адукацыю. За пасляваенны перыяд школа выпусціла 1520 чалавек і з іх вучыцца 739.

З сям'і калгасніка вёскі Навасёлкі Амяльяна Дораша сын Дзмітрый стаў інжынерам, дачка Аляксандра—навуковым супрацоўнікам Акадэміі навук БССР, дачка Ганна працуе ўрачом. Жыхар суседняй вёскі Нянькава Уладзімір Лазоўскі стаў кандыдатам філалагічных навук.

Сотні выпускнікоў вучацца зараз у Інстытутах і сярэдніх навучальных установах краіны.

Ф. СТАНІШЭУСКІ.

Навагрудскі раён.

РАСЦЕ ЭНЕРГАГІГАНТ

2 мільёны 400 тысяч кілават — такая будзе магутнасць Лукомльскай ДРЭС. Гэта ў 250 разоў больш магутнасці ўсіх электрастанцый Беларусі, якія былі ў 1920 годзе. Энергагігант увайдзе ў Паўночна-Заходнюю энергасістэму і забяспечыць патрэбы ў электраэнергіі Полацка, Наваполацка, Віцебска, Мінска.

Першая чарга электрастанцыі ўступіць у строй у будучым годзе. Ад паўночнай падстанцыі Мінска ўжо накіраваліся да Лукомля ажурныя мачы высакавольтнай лініі электраперадач напружаннем 330 кілават. А на беразе Лукомльскага возера ні ўдзень ні ўначы не змаўкае гул механізмаў, успыхваюць агні электразваркі. Адна за другой спяшаюцца сюды аўтамашыны з абсталяваннем і будаўнічымі матэрыяламі. Работы вядуцца адначасова на шматлікіх аб'ектах. Закончана збудаванне бетонна-растворнага вузла з дапамогай цэхамі, складскіх памяш-

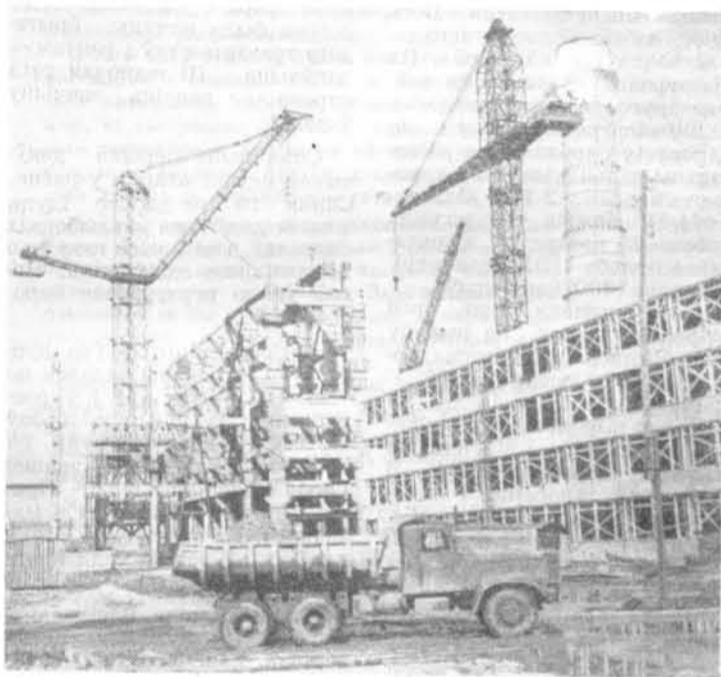
канняў, мантажных пляцовак. На 150-метровай аднацы працуюць мантажнікі з брыгады М. Дзенісенкі, якая ўзводзіць трубу.

Шырокім фронтам разгарнулася будаўніцтва аб'яднанага корпуса, у якім размесцяцца ўсе службы станцыі, мазутнай гаспадаркі, вадазборнага канала. Завяршаецца збудаванне кіслароднай станцыі. У цэху хімічнай вады ідзе мантаж абсталявання, а ў пускавой кацельнай ізаліроўшчыкі прыступілі да абмазкі катла. У тры змены працуюць мантажнікі на ўстаноўцы турбіннай залы галоўнага корпуса ДРЭС.

З кожным днём усё ясней вырысоўваюцца абрысы Лукомльскага энергагіганта.

НА ЗДЫМКУ: ідзе будаўніцтва на Лукомлі.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

НА ВЗАИМОВЫГОДНЫХ УСЛОВИЯХ

К ПОДПИСАНИЮ СОВЕТСКО-АНГЛИЙСКОГО ДОГОВОРА О СУДОХОДСТВЕ

В начале апреля из Москвы в Лондон для подписания Договора о торговом судоходстве между СССР и Великобританией выехала советская делегация, возглавляемая министром морского флота В. Бакаевым.

Как известно, вопрос о разработке этого Договора был предпринят в феврале 1966 года во время пребывания в Москве премьер-министра Га-

рольда Вильсона. Два года спустя, вновь в Москве, А. Косыгин и Г. Вильсон смогли констатировать, что подготовленный проект Договора может быть подписан в самое ближайшее время. В соответствии с пожеланием английского премьер-министра процедура подписания состоится в Лондоне.

Заключение Договора о торговом судоходстве вызвано быстрым развитием морских перевозок между СССР и Англией. Если в 1960 году между Англией и Советским Союзом перевозилось два с половиной миллиона тонн грузов, то в 1967 году — около четырех миллионов двухсот тысяч тонн. Небезынтересно отметить, что доля участия в этих перевозках английского флота превышает 52 процента. Успешно работает совместная советско-английская грузовая судоходная линия. Ее держат «Юнайтед Балтик Корпорейшн» и Балтийское морское пароходство. От каждой компании на линию поставлено по два судна.

В советских кругах, близких к судоходству, с удовлетворением оценивают прогресс, достигнутый за последние годы в сотрудничестве между морскими организациями Англии и СССР. Важным этапом этого сотрудничества является и Договор о торговом судоходстве между двумя странами. В нем закрепляется стремление СССР и Англии всемерно поддержи-

вать свободу торгового судоходства, развивать двусторонние деловые контакты, всемерно содействовать ускорению и улучшению морских перевозок. Большую роль должна сыграть и советско-английская комиссия, которая будет создана для обсуждения проблем судоходства после вступления Договора в силу.

Известно, что с некоторого времени в определенных кругах муссируются высказывания о том, что на Западе и на Востоке принцип свободы судоходства понимается по-разному. Жизнь опровергла эти измышления. Термин свобода судоходства сам по себе исключает двойное толкование. Нарушителями этого основного принципа международного судоходства являются те страны, которые пытаются препятствовать плаванию торговых судов отдельных государств или групп стран, устанавливая всевозможные ограничения и навязывая свой контроль в области коммерческих условий перевозки грузов на иностранных судах. За примерами далеко ходить не надо. Систематиче-

скими нарушениями принципа свободы судоходства печально прославились Соединенные Штаты Америки. Стремление Вашингтона к диктату в сфере судоходства заставило 10 европейских стран создать специальный комитет для защиты свободы мореплавания. Представители советского судоходства неоднократно заявляли, что они поддерживают протесты своих европейских коллег против дискриминационной политики США, которая мешает развитию торговли, создает неустойчивость на мировом фрахтовом рынке, обостряет конкуренцию и поощряет спекулятивные тенденции. В современной ситуации очень важно, и не только для Англии и СССР, то, что две морские страны зафиксировали в межгосударственном Договоре свою верность принципу свободы судоходства.

Заключение Договора о торговом судоходстве создает прочную правовую основу для дальнейшего развития коммерческих взаимоотношений английских и советских фирм. И речь идет не о мелочах. Толь-

ко за прошлый год суда советского торгового флота 1300 раз заходили в 74 английских порта, а английские торговые суда более 1200 раз побывали в портах СССР. В перспективе, в связи с устойчивой тенденцией расширения советско-английской торговли, можно ожидать увеличения как морских перевозок, так и фрахтовых операций обеих сторон. Этому, несомненно, поможет Договор о торговом судоходстве.

Два года назад представители советских и английских судоходных кругов признали необходимым развивать двустороннее сотрудничество. Теперь эта договоренность будет скреплена межгосударственным Договором, от которого многого ожидают и судовладельцы, и грузовладельцы обеих стран. Оценка развития советско-английской внешней торговли и судоходства вселяет надежду на то, что эти большие ожидания станут действительностью в недалеком будущем.

Юрий АНДРЕЕВ.
АПН.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

«НАШ ДЭВІЗ — МІР» — так называется передовая статья сегодняшнего номера, посвященная деятельности Белорусского республиканского комитета защиты мира. Комитет был создан в 1951 году, и с тех пор не было ни одного события, связанного с разнообразной и активной деятельностью сторонников мира, в котором он не принимал бы участия. Это послышка делегаций на конгрессы, встреча делегаций и «поездов мира», организация вечеров, собраний, сбор средств в Фонд мира и т. д. Весь уклад жизни белорусского народа, все его планы и мечты связаны с верой в победу дела мира. Именно поэтому деятельность Белорусского республиканского комитета защиты мира пользуется единодушной поддержкой народа.

Глубокой болью отозвалась в сердцах людей весть о гибели отважных сынов советского народа — первого в мире космонавта Юрия Алексеевича Гагарина и летчика-испытателя Владимира Сергеевича Серегина. Они погибли 27 марта в результате катастрофы при выполнении тренировочного полета на самолете. Виднейшие деятели партии и правительства, советские ученые и космонавты подписались под некрологами героям. Тысячи москвичей пришли на Красную площадь, чтобы проводить их в последний путь. Урны с прахом Юрия Гагарина и Владимира Серегина установлены в Кремлевской стене. Со всех концов мира идут в Москву соболезнования («ЦЯЖКАЯ СТРАТА», 2 стр.).

Рано пришла в этом году весна на Витебщину. Давно почернели холмы. Над полями звенит жаворонок, и в его трель все чаще вплетается гул моторов тракторов и машин, деловитый людской гомон. О том, как встречают весну колхозники Глубокского района, рассказывает очерк «ВЯСНА У ГЛЫБОКІМ» (4 стр.). Давно опустели мастерские «Сельхозтехники» — последний трактор был отремонтирован еще зимой. Сегодня в колхозах и совхозах района более 700 тракторов, 170 зерновых комбайнов, 400 грузовых автомашин. Очищенное зерно отливает на солнце янтарем. Такое зарно даст отличные всходы. Земля щедро отплатит хлеборобу за вложенный труд. И будут у глубокских колхозников новые мотоциклы и телевизоры, будут люди покупать машины и справлять новоселья. Достаток поселился в домах крестьян вместе с колхозной жизнью.

Белорусская пословица говорит: «На чьем возке едешь, тому и песенки поешь». Кому же поют песенки отщепенцы белорусского народа — сотрудники радиостанции «Свобода» в Мюнхене? На этот вопрос трудно ответить, если учесть, что «возок» со всем его экипажем находится на содержании у заокеанских господ. Предатели, сбжавшие на Запад от справедливого гнева народа, бесстыдно утверждают, что они «покинули Советский Союз, чтобы иметь возможность выражать мысли и взгляды своих сородичей, обеспечивать их честной и трезвой информацией». Но о какой честности может идти речь, когда постоянно искажается миролюбивая политика СССР, тенденциозно выискиваются и искусственно раздуваются недостатки в жизни «сородичей», оправдывается гнусная война США во Вьетнаме? Предатели зарабатывают иудинские сребреники («ЧЫЙ ВА-ЗОК?», 5 стр.).

САЦЫЯЛЬНА-
ЭКАНАМІЧНЫ
НАРЫС

Вясна

У Глыбоцкім

Яна прыходзіць сюды позна Пад Гомелем і Брэстам ужо кладуцца ў мяккую глебу першыя зярняты, а ў Глыбоцкім — самае разводдзе. Па Беравіцы, Мнюце, Аўце плывуць у Дзісну крыгі, трэскаецца і разыходзіцца парчнелы наздраваты лёд на Плісе, Шо, на дзесятках іншых азёраў, якімі так багаты гэты край. Толькі калі красавік пераваліць за другую палавіну, падсохне ўвабраўшая ў сябе жывую сілу вясны зямля. Пачынаецца сьлёба.

Сёлета вясна не забавлялася. У сярэдзіне сакавіка ў глыбоцкія вёскі аярнуліся шпакі. Даўно пачарнелі ўзгоркі і прыцілі жвавыя раўчкі. У ярах і лагчынах схаваліся апошні снег. Над пералескамі і нівамі ўе звонкую залатую ніць жаўрук. У яго трэль усё часцей уплятаецца вясёлае напыхванне трактара, натужлівы роў аўтамашыны, дзелавіты людскі гоман. Трактарысты ў каторы раз заводзяць матары, прыслухоўваюцца да іх мернага гулу. Бригадзіры аглядаюць сеялкі, бароны — у добрага гаспадара ўсё павінна быць спраўным. Старшыні калгасаў амаль штодня заглядаюць у свірны і задуманна перасыпаюць з далоні ў далонь вазжае зерне. Хутка пасяўная!

Чакаюць гоні руплівых рук хлебароба...

ЗЯМЛЯ

Глыбоцкая тры дзесяткі гадоў таму назад была падобна на стракаты дыван, сатканы з сялянскіх хутароў і панскіх маёнткаў. Памешчыкаў, якія жылі ў Глыбоцкім, можна было перабраць па пальцах, але ім належалі самы вялікі і лепшы кавалак гэтага дывана — звыш 12 тысяч гектараў сенажаці, пашы, ворнай зямлі. Затое мужыцкія надзелы былі падобныя на шматкі — 1—3 гектары. Сумна жартавалі людзі: нават не выпягнешся ў поўны рост на такой палосцы — галава на сваім хутары, а ногі на суседзевым.

Але горш, калі чалавек не меў ні аршына зямлі. А такіх пры буржуазна-памешчыцкай Польшчы былі сотні ў тутэйшых мясцінах. Ім быў наканаваны адзін лёс: вечныя парабкі. За полўку і ламаны грош гнулі батракі спіны на панскім полі.

Кожную вясну ў Залесці і Мамаях, у Мярэцкіх, Узрэччы, Тумашах, у Псуі, Празароках і астатніх глыбоцкіх вёсках і вёсачках толькі і было гамонкі: а мо' год сёлетні будзе ўраджайным, мо' зямля не паскупіцца і аддзячыць хлебаробу за працу нялёгкаю?

Але зямля без угнаенняў, апрацаваная сахой ды драўлянай бараной, не магла даць сяляннам таго, аб чым яны марылі, — дастатку.

Цяпер у Глыбоцкім раёне 29 калгасаў і 4 саўгасы. Як і даўней, тут сеюць лён і пшаніцу, садзяць бульбу і

буракі, гадуць кароў і свіней. Афіцыйна гэта гучыць так: Глыбокае — раён ільня-мяса-малочнага напрамку. 129 тысяч гектараў зямлі маюць калгасы і саўгасы і збіраюць на ёй багаты плён. Штогод гаспадаркі раёна прадаюць дзяржаве 25 тысяч тон малака, 7 тысяч тон мяса, 70 тысяч цэнтнераў збожжа, 10 тысяч тон бульбы.

Любы калгас ці саўгас можа сёння заткнуць за пояс былы панскі маёнтак. Вось адна з буйнейшых гаспадарак — саўгас «Азярцы». Па вытворчасці малака ён займае другое месца ў раёне — 3 200 кілаграмаў малака на карову (у сярэднім па раёну гадавы надой малака ад каровы складае 2 135 кілаграмаў). І збожжа тут родзіць добра (25 цэнтнераў з гектара), і бульба (191 цэнтнер), і буракі (400 цэнтнераў).

У «Азярцах» ёсць свой спіртзавод і цах на вырабу віна. Летась даход гаспадаркі склаў 629 тысяч рублёў.

Але слава Глыбокага — лён. Яго вырошчваюць у кожнай гаспадарцы. Лепшыя калгасы збіраюць па 6—8 цэнтнераў льносемя і льновалакна з кожнага гектара. У суседніх раёнах гавораць, што глыбоцкія калгасы на лье разбагацелі. Гэта, бадай, не будзе перабольшаннем. У калгасе імя Мічурына, напрыклад, летась кожны гектар ільну даў 2 223 рублі прыбытку, у «Перамозе» — 2 667 рублёў, у калгасе імя Кірава — 2 771 рубель.

Семнаццаць калгасаў у Глыбоцкім раёне спецыялізуюцца на вырошчванні насення льну. Ім забяспечваюць ільняводчыя гаспадаркі Беларусі, пастаўляюць у Расійскую Федэрацыю, вывозяць за межы Савецкага Саюза. Экспарт ільносемя дае таксама немалы прыбыткі раёну. Такія краіны, як Венгрыя, Чэхаславакія, з'яўляюцца пастаяннымі пакупнікамі глыбоцкага льну.

За поспехі ў ільняводстве раён быў удзельнікам Усеагульнай выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве і атрымаў дыплом першай ступені. Гэта — вялікі гонар. Не так ужо часта здараецца, каб цэлы раён дабіўся права дэманстраваць свае дасягненні на ВДНГ. Вопыт глыбоцкіх землепрабаў пераймаюць ільняводцы Расіі, Украіны, Прыбалтыкі.

Людзі

Глыбоцкіх вёсак шчырыя, працавітыя. Такія, як Соф'я Мартынаўна Юргель, Міхаіл Васільевіч Лытасаў, Леанід Канстанцінавіч Пугаўка.

Калі ў 1949 годзе ў Глыбоцкім раёне сяляне пачалі аб'ядноўвацца ў калгасы, сям'я Юргеляў была першая сярод тых, хто рашуча і смела прагаласаваў за новае жыццё. Калгас, у які ўступілі Юргелі, назвалі «17 верасня». Гэта было як сімвал вызвалення ад прыгнёту, як вистун новага, светлага жыцця. Соня тады яшчэ была дзяўчо. Яна чула ад старэйшых, што ёсць такая моцная машына — трактар, якая можа ў полі замяніць адразу некалькі коней. Але ў калгасе

трактара пакуль што ніхто не бачыў. Неўзабаве па навакольных вёсках разнеслася чутка: набіраюць добраахвотнікаў на курсы трактарыстаў. Соны ніхто не мог ні стрымаць, ні адгаварыць. Калгас паслаў дзяўчыну на курсы ў МТС.

Відаць, мела талент і здольнасці Соня, бо не паспела яшчэ сесці за руль трактара, як яе прызначылі ўжо бригадзірам. У тых гадах дзіўна было пачуць: бригадзір трактарыстаў і раптам — дзяўчына. Ці жаночая гэта справа — вадзіць машыну ў полі?

Соня была першай дзяўчынай-механізатарам у раёне. Сёння па яе дарозе ідуць многія дзяўчаты з глыбоцкіх калгасаў. І ні ў каго гэта ўжо не выклікае здзіўлення. Новае ўзяло верх, новае перамагло.

А Соф'я Мартынаўна Юргель — паважаны чалавек не толькі ў раёне, але і ў рэспубліцы. За шчырую любоў да зямлі і залатыя рукі ёй прысвоена ганаровае званне Героя Сацыялістычнай Працы. Яна не расстаецца з машынай. Па-ранейшаму працуе ў Глыбоцкім аддзяленні «Сельгастэхнікі».

...Для Міхаіла Васільевіча Лытасава сёлетняя вясна першая, калі ён не спяшаецца ў поле. Міхаіл Васільевіч на пенсіі. Шмат вёснаў, трывожных і радасных, пражыў былі старшынёй калгаса «Перамога» Лытасаў. Ён ды Пугаўка, старшыня суседняй гаспадаркі «17 верасня», былі першымі, хто здабываў Глыбокаму славу ільняводчага раёна. За лён атрымаў Міхаіл Васільевіч і Залатую Зорку Героя Сацыялістычнай Працы. Мабыць, успамінае цяпер былы старшыня, як уручалі яму дарагу ўзнагароду. Гэта былі прыемныя хвіліны. Але самае прыёмнае для Лытасава не асабіста ўзнагарода. Людзмі сваімі ён ганарыцца. Разам з ім ён узімаў гаспадарку, пераносіў цяжкасці, дзяліў радасці. Прыемна, што не ён адзін, а каля 300 чалавек з «Перамогі» носяць сёння ордэны і медалі Савецкага Саюза.

Лытасава ведала ўся Беларусь. Але прыйшоў час, і Міхаіл Васільевіч папрасіўся на пенсію: гады і здароўе не тыя, што даўней. Доўга не адпускалі яго калгаснікі, угаворвалі, нарэшце, згадзіліся задаволіць просьбу старшыні і з гонарам праводзілі на адпачынак. Вядома, цяжка прывыкаць да спакою. Але Міхаіл Васільевіч добра ведае: справу яго прадоўжаць маладзейшыя. Яны пажожаць здабыткі і славу гаспадаркі.

Былы «сапернік» Лытасава і яго добры сусед Леанід Канстанцінавіч Пугаўка сустракае пяцьдзят першую вясну свайго жыцця. Было яно не простым і не лёгкім. У маладосці сялянскі хлопец спазнаў цяжкую працу і горкі хлеб мужыцкай долі. Пасля вызвалення Заходняй Беларусі пайшоў служыць у

Чырвоную Армію. Вайна застала яго ў Ленінградзе.

Ніколі не забыць Леанід Пугаўку 900 дзён фашыскай блакады, як не сцерці з памяці і доўгіх дарог вайны, што прывяла воіна аж да самага Берліна.

Зямля клікала сялянскага сына. І як толькі зацілі баі, ён вярнуўся ў родныя мясціны. Да ваенных узнагарод цяпер дабавілася яшчэ адна — грамадзянская. Леанід Канстанцінавіч Пугаўка — Герой Сацыялістычнай Працы.

Восем чалавек у Глыбоцкім раёне носяць Залатую Зорку Герояў, сотні ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі. Такія сёння жывуць тут людзі — шчырыя, працавітыя, вядомыя на ўсю рэспубліку.

ПРАЦА

Сённяшніх калгаснікаў не раўня той мазольнай працы, якая была вечным спадарожнікам сялян-аднаасобнікаў. Калі ў 50-х гадах заворвалі хутарскія межы, то ў сягортаго ўсё яшчэ шчымяла сэрца па сваім кавалачку зямлі. Хоць чалавек і добраахвотна ўступіў у калгас, а ўсё-такі часам падыходзіў да арагата і няёмка прасіў:

— Толькі тыя валуны-каменні, што ляжаць на кожным выгібе мякы, можа, не чапай... Га? Мабыць, перадумаю і з калгаса выступлю...

Сёння глыбоцкія калгаснікі ўсміхаюцца і ўпнікаюць адзін аднаго, успамінаючы тыя часы. А калі хто жартам спытае: «Ці хацеў бы, суседзе, зноў мець свой хутар?» — на такога замахаюць рукамі:

— Ці ты розуму пытаеш, браце? На сваім хутары я палавіну здароўя аставіў, біўся ад цямна да цямна, а ў хаце была вечная нішчыніца. Не, не хачу больш уласнага хутара...

Драўляная саха дажыла ў Глыбоцкім раёне да самага 1939 года. Ён аралі зямлю, а засявалі ўручную. На жыве ўся тэхніка была серп ды каса. Малацілі цапамі. Лячэй было таму, хто меў свайго каня, але ж адна трэць глыбоцкіх сялян коней не мела. Такім усё даводзілася рабіць сваімі рукамі. Селянін, як кажуць, свету не бачыў, яму не было калі разгнуць спіну.

Цяпер у калгасе працуюць і не столькі і не так цяжка. Некалі пры Польшчы ва ўсім Дзісенскім павеце, а ён ахопліваў амаль усю заходнюю частку Віцебскай вобласці, было тры трактары і дзве аўтамашыны. Зразумела, імі абраблялі не мужыцкія надзелы. Сёння ў калгасах і саўгасах Глыбоцкага раёна тэхнікі не злічыць — больш 700 трактараў, 170 зерневых камбайнаў, каля 200 льно-, бульба- і сіласаўборачных машын, 400 грузавых аўтамабіляў, 133 конскія сілы на 100 гектараў ворнай зямлі — так выглядае энэргазабяспечанасць сельскай гаспадаркі раёна.

Павелічэнне тэхнікі не толькі аблегчыла працу землепрабаў, жывёлаводаў, але і паставіла перад калгасамі праблему кадраў. Вёсцы патрэбны свае шафёры, трактарысты, камбайнеры, інжынеры, тэхнікі. Каб вырашыць гэтую праблему, у горадзе Глыбокае арганізавалі сельскае прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча. Яно і забяспечвае патрэбнымі кадрамі мясцовыя гаспадаркі. За дзевяць год свайго існавання вучылішча падрыхтавала каля шасці тысяч спецыялістаў.

ДАСТАТАК

І дабрабыт пасяліўся пад стрэхамі вёсак былой Дзісеншчыны разам з калгасным жыццём. Калектыўна сялянам лягчэй стала змагацца са «спадчынай», пакінутай пілсудчыкам, — беднасцю ды ўбогасцю. На глыбоцкай зямлі даўжэй, чым у іншых мясцінах былой Польшчы,

захаваліся курныя хаты, грубае сялянскае адзенне. Не рэдка людзі елі хлеб на палавіну з мякінай.

Прымус і голод гналі людзей у белы свет шукаць ратунку. Сотні сялянскіх сям'яў развіталіся з горкай зямлёй сваёй Радзімы і ехалі ў Францыю, Канаду, Лацінскую Амерыку.

Сёння многія з іх прыязджаюць у госці да сваякоў у родныя вёскі і не надзіваюцца новаму жыццю. Якое непадобнае яно стала на ранейшае! Большасць калгаснікаў даўно ссяліліся з хутароў. Некалі забытыя людзмі і богам вёскі Ломашы, Сямёнчыкі, Руднікі, Карасі сталі пасёлкамі гарадскога тыпу.

У Ломашы на месцы старых хат пралягла цэнтральная вуліца пасёлка, а паабпал яе двух- і аднапавярховыя дамы, у якіх жывуць рабочыя саўгаса імя Ціміразева. Тут жа, як кажуць, пад бокам — магазін, сталовая, дзіцячыя яслі, лазня, аддзяленне сувязі, клуб. У вёсцы пракладзен водаправод.

Тое ж самае можна гаварыць пра Абруб, Кавалі, Шышы, пра іншыя вёскі, што разбегліся па ўзгорках, прытуліліся на берагах рэк і азёр, выстраіліся ўздоўж дарог.

Зямля шчодрата аплочвае працу людзей. Летась калгаснікам раёна выплацілі за работу 8 мільёнаў 546 тысяч рублёў. У сярэднім — гэта па 2,6 рублі за чалавека-дзень. 9 667 чалавек атрымліваюць дзяржаўныя пенсіі. У 1967 годзе ім выплачана 1 мільён 833 тысячы рублёў з дзяржаўнай касы.

84 працэнты раённага бюджэту ідзе на асвету, культуру, ахову здароўя. Калісьці ва ўсім Дзісенскім павеце было 2 сярэднія школы і 11 сямігадовых. Зараз толькі ў Глыбоцкім раёне 104 школы ўсеагульнага навучання.

Стала звычайнай з'явай тое, што людзей лечаць бясплатна, што дзеці ў школе вучацца таксама бясплатна, што «мужыку» адкрыты дзверы ў вышэйшыя навукавыя ўстановы, дзе навучанне таксама за кошт дзяржавы.

Калгаснікі прывыклі да таго, што іх на арцельныя грошы пасылаюць адпачываць на курорты, лячынцы ў санаторыях. Вясковыя хлапчкі не могуць сабе ўявіць, як бы яны жылі без кіно, а старыя дзяды ўжо часцяком бурчаць, што мала транслююць футбол на тэлебачанні. Усе хочучы чэрпаць з крыніц новага жыцця поўнай меры, і гэта правільна.

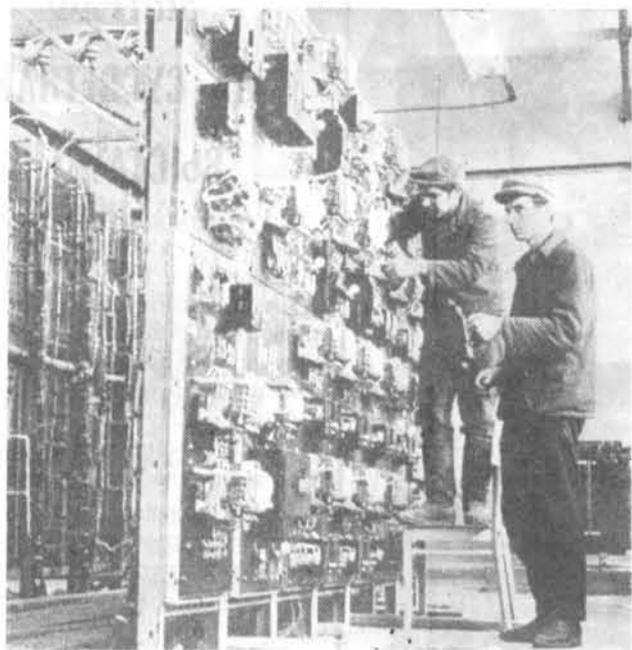
Пакуль што ў Глыбоцкім калгаснікі маюць у асабістым карыстанні 30 аўтамабіляў і 3 600 матацыклаў, больш 4 тысяч радыёпрыёмнікаў і каля 1 000 тэлевізараў. Гавораць, — мала! Напэўна, мала. Але кожны год іх становіцца больш. Кожны год паліпшаецца дабрабыт глыбоцкіх сялян.

...Чакаюць гоні руплівых рук хлебароба. Хутка ён выйдзе ў поле. Да вясны ў Глыбоцкім усё гатова. Даўно апусцілі майстэрні Глыбоцкай і Пліскай «Сельгастэхнікі» — апошні трактар быў адрамантаваны яшчэ зімой. Ачышчанае зерне на сонцы пераліваецца бурштынам. Такое зерне дасць добрыя ўсходы.

Вясна і праца — паняцці неаддзельныя. Няма працы прыдзецца ўкласці ў зямлю і хлебаробам глыбоцкіх калгасаў і саўгасаў. Ім трэба засеяць 16 500 гектараў збожжавых, 4 550 гектараў ільну, столькі ж бульбы. Шчодрая зямля ў сто разоў аддзячыць людзям за іх клопаты, хваляванні, руплівасць. І будучы ў глыбоцкіх калгаснікаў новыя машыны і тэлевізары, будучы людзі набываць матацыклы і спраўляць уваходзіны. Вясна юбілейнага года рэспублікі абяцае багаты плён.

В. КРАСЛАЎСкі.

Глыбоцкі раён.

На Барысаўскім фанера-запалкавым камбінаце рыхтуецца да пуску адзін з першых у рэспубліцы цэх драўнінна-валакністых пліт. Яго магутнасць — 5,5 мільёна квадратных метраў пліт у год. Першую прадукцыю цэх дасць да 1 Мая. На здымку: электрыкі У. Кліёнскі і П. Захараў вядуць наладку шчыта адлівачай машыны.

Фота А. ЦЕРЛЮКЕВІЧА.

Старая беларуская прымаўка кажа: «Не адасі душу чорту — не разбагацееш». Пэўнаму адшчапенцу (назваём яго Кастусём Змагаркевічам), які ў 1944 годзе ўцёк з Беларусі разам з гітлераўскімі акупантамі і потым на працягу некалькіх год перабіваўся выпадковым заробкам, было не да багацця. Дзе ўжо там! Хаця б зарабіць на харч. Аднак яму ўсё ж хацелася большага — пастаяннага занятку, забеспячэння бязбеднага існавання. Д'яблы з ёй, той душой, разважаў ён, не ўпершыню прадаваць яе...

Таму, калі ў 1953 годзе Змагаркевіч пачуў, што ў Мюнхене амерыканцы стварылі новую радыёстанцыю і падбіраюць штатных супрацоўнікаў, ён неадкладна паймаўся туды і прапанаваў свае паслугі. Прыняў яго містэр Крычлоу, «спецыяліст па славянскіх краінах». Ад уважлівага позірку містэра не схваўся пакаменчыны твар наведвальніка, яго падазронай чысціні манішка, непрасаваныя штаны і парыжэлыя чаравікі. Выгляд суб'екта рабіў не вельмі прыемнае ўражанне, але якраз сярод такіх тыпаў трапляліся патрэбныя людзі.

— Што вы ўмееце рабіць? — наўпрост запытаў амерыканец.

— Я ўсё ўмею, — шматзначна адказаў Кастусь.

— А больш канкрэтна?

— Пісаць умею. Сачыняць тоісь. Найлепшай рэкамендацыяй, сэр, маглі б паслужыць мае зацёмкі і вершы ў «Беларускай газеце», якія друкаваліся ў Мінску ў часе вайны.

Амерыканец застаўся задаволены суб'ектам і залічыў яго ў так званую «беларускую рэдакцыю» радыёстанцыі.

З таго часу з дня ў дзень Кастусь Змагаркевіч побач з іншымі такімі ж змагаркевічамі, якія называюць сябе то рэчыцкімі, то крычкімі, то загорнымі, старанна служыць сваім новым гаспадарам. Задача не лёгкая — даказаць тое, чаго даказаць нельга: сацыялізм, маўляў, гэта дрэнна, а капіталізм — гэта добра.

Доўгія гады прапаганда радыёстанцыі «Свабода» будавалася на грубым прамалінейным паклёпе, але цяпер лаянку замяніла віхляне, падкусванне з аглядак. Змагаркевіч ужо дзейнічае як бы ў той прыказцы: «Спераду цялуе, а ззаду кусае». Змянілася форма, сутнасць жа засталася тая самая.

Кастусь Змагаркевіч вельмі любіць выхваляцца. Нядаўна ён, халіўшы лішку, узяў і лягнуў перад мікрафонам:

— З'яўленне ў эфіры радыё «Свабода» было пачаткам новай эры!

Як тут не ўспомніць прымаўку пра таго пеўня, які думаў, што толькі дзякуючы яго кукарэканню наступае раніца і ўзыходзіць сонца. Занадта ўжо многа ў мюнхенскіх пеўняў фальшывага самалюбавання, задаволенасці сабой і «сваім» голасам. Ён, гэты голас, бачыце, і свабодны, і дэмакратычны, і зусім-зусім незалежны.

— Гэта не голас якога б там ні было ўрада якога б там ні было краю, — расчудлена заліваецца Змагаркевіч.

А чый жа гэта ў такім выпадку голас? Старая беларуская прымаўка кажа: «На чым вазку едзеш, таму і песенькі пляеш». Чый жа вазок? Раней ён афіцыйна называўся так: «Амеры-

канскі камітэт вызвалення ад бальшавізму», Потым назвалі крыху інакш: «Камітэт радыё «Свабода». Але змест і мэта не змяніліся. Вазок застаўся той жа, амерыканскі. Каму спяваюць радыёпесенькі «незалежным» голасам Кастусь Змагаркевіч і іншыя ананімы? Сваім гаспадарам спяваюць, заводатарам імперыялістычнай прапаганды і Цэнтральнага разведвальнага ўпраўлення. Вазок з усім яго экіпажам знаходзіцца на поўным утрыманні заакеанскіх панюў. Толькі ў рэчыцкіх, загорных ды іншых змагаркевічаў паварочваецца язык сцвярджаць, быццам голас радыё «Свабода» — «гэта голас людзей, якія пакінулі Савецкі Саюз, каб мець магчымасць выказаць думкі і погляды сваіх суродзічаў на бацькаўшчыне, забяспечваць іх сумленнай і цвярозай інфармацыяй».

Толькі дзеля гэтага пакінулі? Хлусня!

Што значыць «пакінулі»? Уцяклі! І ўцяклі, бо адчувалі сваю віну перад народам і баяліся кары. Цяжка назваць хоць адно прозвішча чалавека незаплямленага, не адмечанага каінавай пячаткай сярод тых, хто сёння распінаецца перад мікрафонам радыёстанцыі «Свабода» альбо актыўна служыць амерыканцам у іншых падобных установах. Ці не таму яны любяць хавацца за псеўданімамі?

Ніхто, ніводзін чалавек у Беларусі — ні рабочы, ні селянін-калгаснік, ні служачы-інтэлігент не ўпаўнаважыў здраднакаў-уцэкачоў выказаць недзе на чужыне яго думкі і погляды. Беларускі народ сам выказаў свае думкі і погляды яшчэ ў 1917 годзе, потым у перыяд грамадзянскай вайны і ў час Вялікай Айчыннай вайны. Сваёй крывёй у барацьбе з ворагамі ён тройчы прагаласаваў за Савецкую ўладу, за народаўладдзе, за сапраўдную свабоду і дэмакратыю для працоўных. Смешна чуць ад нейкіх прайдзісветаў, што яны збеглі ад кары суродзічаў менавіта для таго, каб служыць гэтым суродзічам.

Хлусня і пра «сумленнасць» і «цвярозасць» бегунацкай інфармацыі. Наконт цвярозасці многае маглі б расказаць кельнеры піўнушкі Амірана, што знаходзіцца недалёка ад гмаху радыёстанцыі «Свабода».

Аб сумленнасці інфармацыі сведчаць патугі паказаць, напрыклад, дыктатарскі марыянетачны рэжым у Паўднёвай Карэі — дэмакратычным, абяліць прафашысцкую хунту «чорных палкоўнікаў» у Грэцыі, апраўдаць гнісную разбойніцкую вайну Злучаных Штатаў Амерыкі ў В'етнаме і г. д.

Дзе сумленне змагаркевічаў, калі яны замоўчваюць факт адроджэння фашызму і мілітарызму ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі?

Пра якую сумленнасць можа ісці гаворка, калі рэгулярна скажэецца знешнія і ўнутраная палітыка Савецкага ўрада, яго імкненне да захавання міру паміж народамі?

А што можа быць сумленнага ў тэндэнцыйным вышукванні і штучным раздзімванні недахопаў у жыцці «сваіх суродзічаў»?

Як бачым, слова «сумленнасць» гучыць вельмі недарэчна ў вуснах змагаркевічаў на хвалях амерыканскага камітэта радыё «Свабода». Зрэшты, а чаго іншага ад іх можна чакаць? Яны ж адпрацоўваюць свае сэрэбранікі.

На чым вазку едучы, таму і песенькі пляюць!

М. РАЖКОЎ-РУЖЫЦКІ.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА Ў ДАНИ

Славянскі інстытут Капенгагенскага ўніверсітэта атрымае з Мінска неабходныя для навучальнага працэсу матэрыялы па беларускай мове. Аб гэтым паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ў Інстытуце мовазнаўства Імя Якуба Коласа, куды паступіла адпаведная просьба члена праўлення таварыства «Данія — СССР» выкладчыка Сігма Сурлянда.

Як паведаміў у сваім пісьме Сігі Сурлянд, у Славянскім Інстытуце ўпершыню ўведзен курс беларускай мовы. Матэрыялы, якія паступяць з Беларусі, будуць вы-

карыстаны ў ходзе заняткаў студэнтаў і дапамогуць лепшаму засваенню праграмы.

Малады беларускі вучоны-фаналаг, кандыдат філалагічных навук А. Падлужны падрыхтаваў для Капенгагена лекцыю аб гукавой сістэме беларускай літаратурнай мовы. Студэнты здолеюць пачуць яе самі, выкарыстаўшы плёнкі. У лекцыі на плёнцы даецца характарыстыка ўжывання гукаў і найбольш характэрных злучэнняў. Падрыхтаван таксама дапаможны тэкст, у якім падрабязна расшыфруваецца асабліва сці мовы, нормы вымаўлення і ўжывання слоў.

Інстытут упершыню пасылае запісанія на плёнкі ўзоры жывой народнай мовы трох асноўных беларускіх дыялектаў — паўночна-ўсходняга, паўднёва-заходняга і палескіх гаворак рэспублікі. Тэксты літаратурнага вымаўлення ілюструюцца ўрыўкамі з рамана народнага паэта Беларусі Якуба Коласа «У палескай глушы».

Капенгагенскі Славянскі інстытут атрымае таксама дэталёвую бібліяграфію па беларускаму мовазнаўству, якая ахоплівае навуковыя работы за апошнія 15—20 гадоў.

Ангел ТОДАРАЎ

НАРАЧ

Прастор бяскрайні... У смуге далёка лясы за гладдзю сіняй растуць. Дык вось ты, Нарач!.. Хораца і лёгка на хвалях лодкі слізгаюць — снуюць. Гляджу на лодкі і гляджу на птушак, што мітусяцца з крыкам над вадой. Драпежнік-ястраб іх спакойна парушыў — ляцяць за ім, з'яўняючы бядой. «Амаль Неапаль» — чую голас нечы. Але замест: «Зірні і памірай» — тут кажучь: «Глянь, каб жыў на свеце вечна»

і, нейміручы, не спяшаўся ў рай, каб помніў кветкі гэтыя і сосны, што абступілі берагі найсцяжэ, і ясныя, высокія нябёсы, і свежы ветрык, і пясчаны пляж. І любя мне тут, дзе звіняць напевы і не сціхае гоман — смех людскі, дзе белыя караблікі з паперы пускаюць будучыя маракі. І як жа песняй тут не азавецца госьць нарачанскіх хваляў і бароў — у братнім доме, на зямлі савецкай, у беларускіх дарагіх сяброў!

З балгарскай мовы пераклаў Ніл ГІЛЕВІЧ.

ЗЕМЛЯКІ ◆ ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ ◆ ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Вельмі дзякую за прыхільны адказ на маю просьбу прысылаць мне «Голас Радзімы». Гэту газету знаю даўно: атрымліваў яе ад сяброў. Яна заўсёды цікавая.

Мне 78 год, з іх амаль 45 жыў у Амерыцы. Сам родам з Астрына (гэта паміж Гродна і Лідай). 60 год свайго жыцця правёў у школах, вучыў і сам вучыўся. Дастаў тры магiстарскія ступені па розных дысцыплінах. Цяпер пенсіянер. Шчырае прывітанне ўсім, звязаным з выданнем газеты «Голас Радзімы».

Міхась УРБАНОВІЧ.

Получил нашу любимую газету «Голас Радзімы». Многo много раз благодарю товарища В. Мацкевича за то, что он съездил в мою родную деревню Ходоки и написал о том, как живет сестра Аксинья в колхозе имени Алексея Черткова. Я послал сестре много посылок, думая, что она бедно живет. Оказывается, у нее есть телевизор, стиральная машина. Племянник и его жена, с которыми живет Аксинья, в месяц зарабатывают до 300 рублей.

Когда читал статью «Край абуджаных балот», не мог сдержать слёз. Вспомнились молодые годы, стежки-дорожки, которые исходил босиком и в лаптях. Еще раз спасибо за подробное описание моих родных мест.

Иван КУЛИНИЧ.

Трижды я побывала в Советском Союзе — в 1958, 62 и 67 годах. В первый мой приезд была свидетельницей многих трудностей в жизни людей: ведь только 13 лет прошло с тех пор, как страшная буря-война пронеслась над страной. Во второй раз уже было гораздо лучше, и вот в прошлом году я с радостью увидела, что в СССР живут ничуть не хуже, чем в Европе, а в культурном отношении гораздо лучше. Представляю, какие прекрасные перемены увижу я, когда снова приеду на Родину.

Леонарда МАЛЕЕВА.

Прочел брошюру «Среди своих людей». Очень интересная. Все, что в ней описано, чистая правда. Здесь, в Америке, многие интересуются Советским Союзом. Узнав, что я там был, засыпают вопросами:

- Сколько зарабатывает рабочий!
- 100—140 рублей в месяц, — отвечаю я.
- Во сколько обходится проезд на транспорте!
- 3 копейки — трамвай, 4 копейки — автобус и троллейбус, 5 копеек — метро.
- Какова квартирная плата!
- 6-7-8 рублей в месяц.
- Сколько стоит телефонный разговор!
- 2 копейки по телефону-автомату. (В Америке 3 минуты разговора стоят 10 центов).
- Дорогая ли там жизнь!
- Дешевле, чем в Америке.

Я с женою племянника, когда был в Москве, пошел на рынок. Там мы купили килограмм мяса, заплатили 1 рубль 67 копеек. В США мясо не привыкли покупать на килограммы, только на фунты. 2,5 фунта (1 килограмм) стоят 7-8 долларов.

Там же, в Москве, я вставил себе зубы, заплатив за три мостика 31 рубль 60 копеек. В Америке это бы обошлось мне в 250 долларов, а то и больше.

Очень хорошо, что мы, эмигранты, посещаем Родину и можем рассказать о ней американцам.

Никита ЧИРСКИЙ.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВЯЯКІ

СТЭФАНОВІЧ Алена Восіпаўна, якая жыве ў Мінску (1-ы Рыжскі завулак, дом 8, кв. 1), шукае сына ЖМАКО Анатоля Сяргеявіча. У 1937 годзе Анатоль Жмако паступіў на торфа-меліярацыйны факультэт Беларускага політэхнічнага інстытута. Вясной 1941 года яго паслалі на практыку пад Ленінград, на тарфяныя распрацоўкі. З таго часу пра Анатоля Жмако не было ніякіх звестак. Асоб, якія ведаюць што-небудзь пра яго лёс, просім паведаміць у рэдакцыю газеты або па адрасу маці.

БАЛЕТ НА ЛЁДЗЕ

У Мінскім Палацы спорту з поспехам прайшлі гастролі Украінскага мастацка-спартыўнага ансамбля «Балет на лёдзе». Называецца новая праграма «Вясновая казка» (па матывах п'есы А. Астроўскага

«Снягурка»). Пастаноўшчыкам новай праграмы з'яўляецца мастацкі кіраўнік ансамбля — народны артыст СССР Ваханг Эронскі. На здымках: выступленне украінскіх артыстаў. Фота А. САСІНОўСКАГА.

ЭПІГРАФ ДА СУСВЕТНАЙ ВЫСТАЎКІ

На рабоце яго прывыклі бачыць з алоўкам і пэндзлем у руцэ. Штрых за штрыхом, і ажывае аркуш ватмана. Нараджаецца праект будучага збудавання. Выхаванец Беларускага політэхнічнага інстытута Георгій Меншыкаў любіць родны горад і хоча бачыць яго прыгожым.

А ў вольны час Георгія Георгіевіча можна сустрэць з фотаапаратам. Фатаграфія дапамагае яму па-свойму ўбачыць акаляючае. Назіральнае вока выхоплівае з жыцця кадры, якія потым хваляюць многіх людзей. Майстэрства фотаамацара ацэнена па заслугах. Лепшыя здымкі Г. Меншыкава вось ужо сем гадоў экспануюцца на рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках. Тры яго творы — «Новы мікрараён», «Апошнія ў парку» і «Зімушка-зіма» — дэманстраваліся ў юбілейнай экспазіцыі ВДНГ у мінулым годзе і ўдастоены дыплама.

І вось яшчэ радасная падзея. Яна прыйшла ў Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі з Берліна. Сакратар выстаўкома Сусветнай выстаўкі фатаграфій «Аб ішчасці чалавека» Райзенбер-бер піша: «Мне асабліва радасна паведаміць вам, што таварыш Георгій Меншыкаў... за выдатны фотавор «Бацька і дачка» ўзнагароджан ганаровым прызам Таварыства германа-савецкай дружбы... Жадаю таварышу Меншыкаву, як фотамастаку, поспехаў у яго рабоце».

Выстаўка ў сталіцы ГДР прысвечалася 50-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. З 83 краін свету на яе было прыслана 23 тысячы фатаграфій. Увайшло ў экспазіцыю 770 работ з 71 дзяржавы. Тым больш прыемна, што выдатны здымак беларускага фотаматара з'яўляўся эпіграфам прадстаўнічага вернісажу ў Берліне. Міччанін быў адзіны з аўтараў ад Савецкага Саюза, адзначаны ўзнагародай гэтай міжнароднай выстаўкі.

Ул. ФРЭЙДЗІН.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

«КАЛІ ЛЕНІН ЖЫЎ У ПАРЫЖЫ»

Так называецца кніга-альбом пра трыя гады ў Парыжы, дзе жыў і працаваў у эміграцыі Ул. І. Ленін. Кніга выйшла ў Францыі да 50-годдзя Кастрычніка. На працягу чатырох год складальнік і аўтар гэтай працы Шарль Фельд збіраў усё, што звязана з парызкім перыядам жыцця Леніна. Аўтар знайшоў рэдкія фатаграфіі, паштоўкі тых часоў, малюнкi, дакументы, пісьмы людзей, якія ведалі Лені-

на. Былі знойдзены старыя фотаздымкі будынкаў і месц, якія наведваў Уладзімір Ільіч, сотні здымкаў Парыжа тых год. У альбом увайшло 350 ілюстрацый. Прадмову да яго напісаў Жорж Каньо. Амаль на кожнай старонцы альбома — выказванні Леніна, цытаты з яго пісьмаў, а таксама выказванні вядомых палітычных дзеячоў, французскіх празаістаў і паэтаў.

скай — у Калінінскім раёне. Гомельская — у Выбаргскім раёне, імя Канстанціна Заслонова (былая Глазоўская) — у Фрунзенскім раёне. Ёсць Мінскі, Пінскі, Крычаўскі, Нёманскі, Гродзенскі завулак. Адной з вуліц Ленінграда прысвоена імя Героя Савецкага Саюза лётчыка П. Пілютава, нашага земляка.

Гэтыя цікавыя звесткі прыведзены ў кнізе К. Гарбачэвіча і Е. Хабло «Чаму так называюцца», якая выйшла ў Ленінградзе.

Творчы талент маладога кампазітара Кіма Цесакова знаходзіць усё большае прызнанне ў шматлікіх прыхільнікаў беларускай музыкі. Свае апошнія творы ён прысвячае юбілею роднай рэспублікі. Нядаўна кампазітар закончыў 2-ю сімфонію «Памяці Веры Харужай».

Хутка ў выкананні аркестра Белдзяржфілармоніі ўпершыню прагучыць сімфанічная паэма К. Цесакова «Тарас на Парнасе». А цяпер ён працуе над заканчэннем вялікай арато-

ры «Мы — беларусы» на вершы паэтаў Я. Купалы, М. Танка і П. Панчанкі. Гэты твор прызначаецца для хору, салістаў і вялікага сімфанічнага аркестра. Выконваць яго будзе Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР пад кіраўніцтвам Р. Шырмы.

Не забывае К. Цесакоў і аматараў вакальнага жанру. Зусім нядаўна ён напісаў некалькі песень. Яны ўвайшлі ў рэпертуар Беларускага народнага хору, кіруемага Г. Цітовічам.

НА КАРЦЕ ЛЕНІНГРАДА

ДА ЮБІЛЕЮ РЭСПУБЛІКІ

Многія назвы вуліц, плошчаў, каналаў слаўнага горада Ленінграда звязаны з Беларуссю. У гонар нашай рэспублікі выканком Ленінградскага Савета дэпутатаў прапанаваў назваць адну з вуліц горада Беларускай. Цягнуцца яна паміж рэкамі Айчынай і Жарноўкай у Калінінскім раёне. Ёсць у Ленінградзе Віцебскі вакзал, Віцебская плошча, Віцебскі праспект (ад Паветраплавальнай да Маскоўскай шашы). Віцебскі канал злучае Фантанку з Абводным каналам. Вось назвы іншых вуліц: Бабруй-

Генадзь БУРАЎКІН

СТЫСІ СІ АРОЧКА З ЛЕГЕНДАМІ

[Працяг. Пачатак у №№ 11—13]

Ім абодвум хацелася гаварыць адзін аднаму харошыя словы, хацелася бягом бегчы ў атрад, каб расказаць, расказаць, расказаць. Нейкая незвычайная смеласць з'явілася ў іх. Эдавалася, што цяпер яны могуць усё... І яны вырашылі не чакаць раніцы, ноччу выбірацца з горада.

Ужо каля самага Болецка насустрач ім з лагчыны выскочылі сані. Надзя і Ваня саступілі з дарогі, і конь прамачой міма, абдаўшы іх цёплым пахам поту. Яны не паспелі нават заўважыць, хто сядзеў у санях. Відзец, хтосьці сабраўся ў Гарадок...

Нечакана конь спыніўся і з саней падняўся паліцай, гукнуў да іх:

— А ну, топаіце сюды! Надзя і Ваня пакорліва падыхлі.

— Хто такі? — строга папытаўся паліцай і для большай упэўненасці ўзяў у рукі вінтоўку, што ляжала ўпоперак саней.

— Ды... Мы... — Надзя пачынала хныкаць. — Мы... хлеба просім... Сіроты мы...

— Акуль ідзеце? — Па вёсках ходзім... Хлеба просім... Сіроты...

— Сіроты, сіроты, — перадрэжніў яе паліцай. — Дзе былі?

— У Гарадку былі...

Яны паделі яму свеж торбачкі — і паліцай, не развязаўчы стаў прывычна абмацаваць іх.

— Так... бярэ, — ён кінуў Ваню ягоную торбу і ўзяўся

за Надзіну. — А тут... Чакай... чакай... — развязаў і здзівіўся: — Табака? Адкуль?

— Я знайшла на дарозе... Не адб'райце, — Надзя ўхапілася за торбу.

Але паліцай быў дужэйшы, і торба засталася ў яго.

— Нешта, галубонкі, тут не так... Сядайце-ка ў сані. Паездом у Гарадок. Там і разбярэмся, хто вы такі і чаго тут швэндаецеся...

Усю дарогу Надзя думала, чаму іх затрымалі. Выпадкова? А можа нешта ведаюць? Можа ў Віцебску іх нехта прыкмеціў? Эдаецца, усё рабілі добра, нідзе не памыліліся. Пряхлятая табакі...

Сані ўехалі ў Гарадок. Надзя з цікавасцю глядзела па баках. Драўляныя дамы з палісаднікамі. У вонках часам

паказваюцца цікаўныя твары. І раптам Надзя ледзь не ўскрыкнула. Сані занесла ўбок, і — над самай яе галавой зашталіся пясінельны босыя ногі... Яна ўзняла вочы — над ёю вісеў мужчына. На ліпе. З дошкай на грудзях. На дошцы няроўныя чорныя літары: «Партызан»... Трошкі праехалі — на бярозе яшчэ... Дзяўчына. Рукі звязаны ззаду. Босая. Дошка на грудзях...

Паліцай заўважыў, што Надзя спалохалася, і растлумачыў:

— Гэта галоўная вуліца...

Надзя маўчала. Яшчэ ні разу яна не бачыла столькі павешаных.

— Здымаць іх забараняюць, — зноў растлумачыў паліцай. — Кожны дзень вешаюць...

Ён паспешна спыніў каня каля будынка паліцыі. Ускінуў вінтоўку на плячо, загадаў Надзі і Ваню:

— Пайшлі!

На гэнку прывітаўся з нейкім дзядзькам, папытаўся:

— Мордзік ёсць?

— Ёсць... Дзе ж яму быць?

Паліцай прыдзірліва агледаў малых, для большай важнасці яшчэ раз памацаў іх торбы і адчыніў дзверы.

Начальнік раённай паліцыі Мордзік, убачыўшы Надзі і Ваню, незадаволена паморшчыўся. Навошта яму гэтыя

дзеці? У яго хапае работы з дарослымі...

— Ну, што ў цябе? — прыкрыкнуў ён на паліцаю.

— Падзронныя, пан начальнік, — выцягнуўся перад Мордзікам паліцай. — Затрымаў каля Болецка.

— А што падзронае?

— Табака... — і паліцай паслужліва падаў начальніку торбу з махорачным пылам.

— Ну... — Мордзік яшчэ не зусім разумеў свайго падначаленага.

— Кажуць, пан начальнік, у Віцебску не былі. А адкуль табакі?

— Ясна, — Мордзік нарэшце нешта скеміў. — Больш нічога?

— Нічога.

— Можаш ісці. А вы, — ён кінуў на Надзі і Ваню, — сядайце, раскажыце. Хто такія, адкуль, як завуць? Адным словам, усё...

— Сіроты мы, — пачала Надзя дрыгачым голасам. — Ходзім па вёсках, хлеба просім...

— А чаго ты калоцішся?

— Змерзла... — Надзя раптам расплаклася: — Я хацела на хлеб вымяняць... А ён забраў...

— Ну, супакойся, — Мордзік павярнуўся да Вані: — А ты што скажаш?

Ваня паціснуў плячыма:

ГАРАНТЫЯ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

НОВЫЯ
ПРАЕКТЫ
МІНСКІХ

КАНСТРУКТАРАУ

У Мінскім спецыяльным канструктарскім бюро № 3 праектуюць прадпрыемствы аўтамабільнай прамысловасці. Па праектах, якія наладжваюцца тут, будаваліся Мінскі і Беларускае аўтазаводы, Заволжскі матарны, Куцаіскі аўтамабільны і многія іншыя буйнейшыя прадпрыемствы Саветаў Саюза.

Зараз тэхналагічныя аддзелы бюро пачалі праектаванне двух аўтаагрэгатных заводаў, якія будуць вырабляць камплектуючыя вузлы і дэталі для гіданга аўтамабільнай прамысловасці, які будзеца ў горадзе Тальяці.

— Гэтыя заводы поўнасцю забяспечаць Волжскі аўтамабільны камбінат паветранымі і маслянымі фільтрамі і амартызатарамі, — расказвае галоўны інжынер СКБ-3 Барыс Хораш.— Іх наменана пабудоваць у малых гарадах—у Ліўнах Арлоўскай вобласці і горадзе Скопіне Разанскай вобласці.

Праектуюцца прадпрыемствы будуць аснашчаны высокапрадукцыйнымі аўтаматычнымі лініямі і ўсімі сродкамі механізацыі, якія дазваляць нават на дапаможных аперацыях поўнасцю адмовіцца ад ручной працы. Для іх запланавана высокая прадукцыйнасць — 25 вырабаў у мінуту. Для гэтага канструктары прапанавалі прыцыпова новыя рашэнні тэхналагічных працэсаў. Абодва прадпрыемствы павінны даць першую прадукцыю ў 1969 годзе.

Б. БАТАЛАУ.

Адказваючы на пытанні нашых землякоў аб апошніх падзеях у Польшчы, друкуем скарачаны пераклад выступлення першага сакратара ЦК Польскай аб'яднанай рабочай партыі Уладзіслава Гамулка на сустрэчы з партыйным актывам Варшавы.

Немалая частка студэнцкай моладзі ў Варшаве, а таксама ў іншых гарадах краіны была ашукана і пастаўлена варожымі сацыялізму сіламі на няправільны шлях, сказаў у пачатку сваёй прамовы Уладзіслаў Гамулка. Гэтыя сілы пасеялі сярод студэнтаў зерне авантурыстычнай анархіі і парушэння закону, правакацыйна бударажылі частку моладзі, імкнуліся выклікаць вулічныя сутычкі і кровапраліцце.

Супраць парушальнікаў грамадскага парадку, супраць нахлышчальцаў і арганізатараў нелегальных дзеянняў студэнтаў, сказаў Уладзіслаў Гамулка, выступіў рабочы клас. Па ўсёй краіне прайшлі масавыя сходы і шматтысячныя мітынгі рабочых, жыхароў гарадоў і сёл, на якіх гучала патрабаванне назваць фактычных арганізатараў створанага становішча і пакараць усіх вінаватых.

Далей прамоўца адзначыў, што ў падзеях, якія мелі месца ў Польшчы, лінія раздзелу праходзіць паміж сіламі сацыялізма і рэакцыянерамі ўсіх масцей, паміж палітыкай дружбы і саюза з СССР і антысаветскай палітыкай банкрутаў і рэакцыйных адкідаў, паміж палітыкай, гарантуючай Польшчы бяспеку яе граніц і ўсебаковае развіццё, і імкненнем штурхнуць Польшчу на гібельны шлях.

Уладзіслаў Гамулка падрабязна спыніўся затым на характарыстыцы падзей, што пачаліся з рэвалюцыйнага агульнага сходу Варшаўскага аддзялення Саюза польскіх пісьменнікаў 29-га лютага, які запатрабаваў аднавіць інсцэніроўку паэмы Адама Міцкевіча «Дзяды» ў нацыянальным тэатры. У сувязі з гэтым Уладзіслаў Гамулка расказаў аб пасляваенных выданнях паэмы Адама Міцкевіча, аб яе тэатральных пастаноўках. Ён падкрэсліў, што спроба выкарыстаць паэзію Адама Міцкевіча, што нарадзілася ў патрыятычнай барацьбе супраць царскага прыгнёту, для ачарнення народнай Польшчы з'яўляецца палітычным махлярствам, паколькі скажае глыбокі дэмакратычны і прагрэсіўны сэнс творчасці паэта. Мы ніколі не згодзімся з тым, каб з Адама Міцкевіча рабілі сцяг антысаветскага дэманстрацый, сказаў прамоўца. Апошні спектакль «Дзяды», які адбыўся 30-га студзеня гэтага года, закончыўся адкрытай варожай палітычнай дэманстрацыяй у нацыянальным тэатры, а пазней на вуліцах горада, у якой прыняла ўдзел група студэнцкай моладзі. Зняцце «Дзяды» выкарыстоўвалася рознымі рэакцыйнымі і варожымі Польшчы сіламі як зачэпка для брудных дзеянняў.

Гаворка ішла аб распальванні барацьбы, накіраванай супраць кіраўніцтва ПАРП, супраць урада, супраць народнай улады. Гэтыя рэакцыйныя мэты прыкрываліся махлярскім лозунгам абароны нацыянальнай культуры.

Уладзіслаў Гамулка расказаў аб правакацыйных выступленнях на сходзе Саюза польскіх пісьменнікаў такіх пісьменнікаў, як Кісялеўскі, Кіеўскі, Ясеніца і іншыя. Ён паказаў іх палітычнае аблічча і мінулае, падрабязна асветліў непрыглядную ролю Ясеніцы, былога завадатара ўзброенай банды ў 1945 годзе на тэрыторыі Беластоцкага ваяводства, у арганізацыі нядаўніх выступленняў моладзі супраць грамадскага парадку.

Першы сакратар ЦК Польскай аб'яднанай рабочай партыі затым падрабязна прааналізаваў выступленні часткі студэнцкай моладзі, справакаванай палітыкамі, паказаў палітычную сутнасць варшаўскіх падзей. Галоўная задача Польскай аб'яднанай рабочай партыі ў даны момант, сказаў Уладзіслаў Гамулка, расказаць усю народную, за што ідзе барацьба, у імя якіх палітычных мэт былі спынены заняці многіх вышэйшых навучальных устаноў, спакойная праца

і нармальнае жыццё гарадоў. Прамоўца расказаў аб барацьбе польскага рабочага класа за свабодную і незалежную Польшчу, у якой вядучую ролю адыгралі камуністы.

Без саюза з СССР Польшча не магла б абараніць і захаваць свае заходнія землі, не магла б даць адпор германскаму імперыялізму, не магла б існаваць як незалежная дзяржава, сказаў Уладзіслаў Гамулка. Толькі сацыялістычная, кіруючая партыя рабочага класа Польшча з'яўляецца для Саветаў Саюза надзейным саюзнікам, на якога можна спадзявацца і які ўмацоўвае сілу сацыялістычнай сістэмы ў барацьбе з імперыялізмам. Гарантыя сацыялізма ў Польшчы і саюза з СССР з'яўляецца перш за ўсё Польскай аб'яднанай рабочай партыяй.

Мы лічым, заявіў Уладзіслаў Гамулка, што абавязкам Цэнтральнага Камітэта з'яўляецца правядзенне ў бліжэйшы час падрабязнага аналізу недахопаў у нашай палітычнай і выхавальнай рабоце сярод моладзі наогул і сярод школьнай і студэнцкай моладзі ў прыватнасці і высвятленне прычын, па якіх значная частка моладзі мае схільнасць да анархічнай рэакцыі і прыслухоўваецца да неверагодных палітычных чутак.

Уладзіслаў Гамулка сказаў, што Польская аб'яднаная рабочая партыя павінна звярнуць асаблівую ўвагу на погляды і дзейнасць навуковых работнікаў і выкладчыкаў у вышэйшых навучальных установах. Нешматлікая, але згуртаваная група навуковых работнікаў гуманітарных факультэтаў Варшаўскага ўніверсітэта нясе асобую адказнасць за апошнія падзеі. Яны свядома ўкладвалі ў галовы моладзі варожыя палітычныя погляды. Гэта група палітыкаваў з вучонымі званнямі захацела атрымаць права на легальную антысацыялістычную дзейнасць у Польшчы.

У заключнай частцы прамовы Уладзіслаў Гамулка сказаў, што ў апошніх падзеях у Варшаве актыўны ўдзел прымала частка студэнцкай моладзі яўрэйскай нацыянальнасці, бацькі якіх займаюць больш або менш адказныя, а таксама высокія пасады ў нашай дзяржаве. Было б неразумным шукаць у сіянізме небяспеку для сацыялізма ў Польшчы, для яе грамадска-палітычнага ладу. Але гэта зусім не азначае, што ў Польшчы наогул няма праблемы, якую можна назваць самавызначэннем часткі яўрэяў—грамадзян нашай дзяржавы. Ёсць такая катэгорыя яўрэяў—польскіх грамадзян, якая розумам і сэрцам звязана не з Польшчай, а з дзяржавай Ізраіль. Як раней, так і сёння ўсім польскім грамадзянам яўрэйскай нацыянальнасці, якія лічаць Ізраіль сваёй радзімай, мы гатовы выдаць эмігранцкія пашпарты.

Прамоўца далей падкрэсліў, што найбольш шматлікая група польскіх грамадзян яўрэйскага паходжання актыўна ўдзельнічае ў будаўніцтве сацыялізма ў Польшчы. Партыя высока цэніць іх за гэта. Наша партыя, падкрэсліў Уладзіслаў Гамулка, з усёй рашучасцю выступае супраць любых праў, якія носяць прызнакі антысемітызму.

Мы не маем ніякіх сумненняў адносна таго, сказаў затым Уладзіслаў Гамулка, што большасць студэнтаў стаіць на пазіцыях сацыялізма, падтрымлівае нашу палітыку саюза, дружбы і супрацоўніцтва паміж польскім народам і народамі Саветаў Саюза.

Мы не будзем шкадаваць вінаватых, а невінаватых будзем абараняць, працягнуў Уладзіслаў Гамулка. Наша партыя, рабочы і грамадскі актыў, органы дзяржаўнай улады павінны дзейнічаць рашуча, але спакойна і адначасова захоўваць пільнасць. Ворат не дрэмле, як той, які дзейнічае непасрэдна ў нашай краіне, так асабліва і той, які спрабуе нанесці шкоду Польшчы звонку, з іншаземных цэнтраў прапаганды, дыверсій і шпіянажу.

Імперыялістычная рэакцыя, вораті сацыялізма выступаюць пад рознымі сцягамі, сказаў Уладзіслаў Гамулка. Яны дзейнічаюць у нашай краіне, дзейнічаюць у суседніх з Польшчай краінах, спрабуюць аслабіць вузы, якія звязваюць дзяржавы—удзельніцы Варшаўскага дагавору. Мы павінны быць пільнымі, кожны на сваім участку.

— Нічога... Надзя казала: міласціну просім...

Мордзік прыкрыкнуў на Надзю:

— Не румзай. Цябе ніхто не чапае... Дзе табаку ўзяла?

— Знайшла... На дарозе... Мянцэ хацела...

— Дзе знайшла?

— Каля Зазер'я...

— Цікава... — Мордзік не верыў ёй, але нічым не мог даказаць, што яна маніць. — Значыць, на дарозе ваяўляўся мяшок...

— Ага...

— А дзе вас паліцэйскі ўзяў?

— Каля Болецка.

— Та-ак... А калі вы з Віцебска выйшлі? — нечакана спытаў ён.

— Мы не былі ў Віцебску, — Надзя зноў пачала плакаць.

— Дапусцім. — Мордзіку пачынала надакучаць уся гэтая вальтузня з малымі. Ён падышоў да дзвярэй: — Эй, хто там? Трэба адвесці арыштаваных у капліцу. Хай трошкі пасядзяць, падумаюць...

Шчыра кажучы, Мордзік не бачыў нічога падазронага ў хлопчыку і дзяўчыцы. Колькі такіх, асірочаных і выгнаных з дому вайной, ходзіць цяпер па дарогах! Калі ўсіх арыштоўваць, дык і турмаў не хопіць. Але што паробіш — загад... З жандармерыі паведамілі, што ў Віцебску ноччу вывесілі чырвоныя сцягі і, мяр-

куючы па слядах ля казармы, зрабілі гэта падлеткі.

Мордзік яшчэ раз аглядзеў Надзю і Ваню. Не, не верыў ён, што гэта партызаны. Не верыў ён і таму, што мяшок з махорачным пылам яны знайшлі на дарозе. Укралі. У гэтым ён быў перакананы. Укралі. Можна, нават і ў Віцебску... Але каб яны вывесілі сцягі над вакавалам і над нямецкай казармай... Дудкі! Ён чалавек вопытны і ведае, як ахоўваюцца дарогі ў Віцебску, як сцерагуць вакавал, казарму... Калі б не загад, ён бы зараз добра ўсыпаў гэтым смаркачам, каб не бралі чужога, і адпусціў бы. Клопатаў і без іх хапае. Няма таго дня, каб не даручалі арыштоўваць некага, павесіць, расстраляць...

У капліцы было холадна, і, як ні ціснуліся Надзя з Ванем адно да аднаго, не маглі сагрэцца.

— Ваня! — пазвала ціхенька Надзя. — Ты на мяне не злуеш? А?

— Не, — голас у Вані глухі, незадаволены.— Не злую.

— Не трэба. Я не хацела... — І раптам яна заплакала. — Каб жа я ведала...

Ваня, як умеў, суцяшаў яе, халоднымі пальцамі няўмела выціраў ёй слёзы.

— Не плач... Усё будзе добра. Нас адпусцяць...

Адпусцяць. Вось каб сёння на Гарадок партызаны напалі.

Акружылі б паліцаю. І гранатамі іх, гранатамі. А Мордзіка жывым. Каб потым судзіць. І прыйшлі б партызаны ў капліцу. Выламалі б дзверы і — убачылі іх... А яны б з Ванем падняліся насустрач. І Скуматаў загадаў бы даць ім кажух, пасадзіць на сні і везці ў атрад. Яны б прыехалі — а ўсе ўжо ведаюць, што яны сцягі ў Віцебску вывесілі, што не спалохаліся допыту. І ўсе б хвалілі іх...

Надзя не заўважыла, як думкі закружылі, залюлялі яе—і самі сабой заплюшчыліся паўкі. Пасля знямогі, пасля страшнага нервовага напружання прыйшоў сон. Трошкі пазней заснуў і Ваня. І снілася яму сіння высокае неба і самалёт. З чырвонымі зоркамі на крылах. А ў кабіне пілота ён—у шлеме, у цёплай лётчыцкай куртцы. І свяціла блізка сонца. І больш нікога, нікога не было ў небе...

Раніцай паліцай адвёў іх да немцаў, у палявую жандармерыю. У кабінец, куды іх укінулі, сядзеў афіцэр і штосьці пісаў на вялікім лісце паперы. Пісаў ён доўга і нібы зусім не заўважаў іх. Нарэчце ён заклеў канверт і з пісьмом выйшаў. Надзю ажно скаланула—у акно, трэба сігануць у акно! Яна паднялася ўжо, але Ваня тузануў яе назад:

— Пад акном варта...

Малайчына Ваня. Заўважыў. А яна не звярнула ўвагі. Ёй стала няёмка: разведчыца, а магла так недарэчна выдаць сябе.

Афіцэр вярнуўся. Сеў за стол, закурыў. У Надзі заказытала ў горле ад папяроснага дыму, і ўсім целама сваім яна адчула голад.

— Ну, будзем пачынаць,— звярнуўся да арыштаваных афіцэр.—Я з'яўляюся нямецкі афіцэр,—ён падняў вочы на партрэт Гітлера, які вісеў над яго сталом, і памаўчаў хвіліну, нібы памаліўся на свайго фюрэра.—Мы вызваляем ваш народ ад бальшавік... Вашы бацька на фронт?

Надзя і Ваня закруцілі галовамі:

— Не... Мы—дзетдомаўцы...

— О-о... Дзетдом... Вы—сірот?

— Ага...

— Бедныя дзеці... З дзеці мы не ваюем... Мы хочам дзеці шчасця... Мы забіраем Масква. Мы разбіваем Красная Армія...

Надзя не разумела, навошта ён гаворыць ім усё гэта глупства. Няўжо ён думае, што яны павярць? Але ўсім сваім выглядам яна старалася паказаць, што не прапускае ніводнага слова афіцэра, што кожнае з іх западае ёй у самую душу.

— Мы даём Баларусь свабоду... Мы харошы чалавек не страляем. Мы страляем нехаро-

шы чалавек, партызан. Вы нам скажаце, дзе жыве партызан...

—Што?—Надзя не зразумела.

— Вы... нам, — афіцэр памагаў сабе жэстамі, тыцкаючы пальцамі то сабе ў грудзі, то ў іхні бок. — Скажаце... дзе атрад партызан...

— Дзе партызанскі атрад?— перапытала Надзя.

— Я... Я...—заківаў галавой фашыст.

— Я не ведаю.

— І я не ведаю,—шчыра развёў рукамі Ваня.

Афіцэр паморшчыўся:

—Я ведаю—вы быў Віцебск... выконваў заданне. Я ведаю...

— Не былі мы ў Віцебску,— захныкала Надзя.—Гэта выдумай той паліцай... Мы хлеба прасілі...

Афіцэр устаў з-за стала.

— Не плавай... Салдат вялікай Германіі не любіць няпраўды. Вы быў Віцебск. Вы знай дзе партызан... Вы... павінен скажаць, а то мы будзем вас страляць...

— Ну і страляйце!—вырвалася ў Надзі. — Чаго чакаеце?!

— О-о! — афіцэр узяў са стала яшчэ адну папяросу.— Істэрыйк... Я не хачу істэрыйк... Вы быў Віцебск...

— Мы не былі ў Віцебску,— падаў голас Ваня.—Пан афіцэр, вам казалі няпраўду. Паліцай сказаў няпраўду...

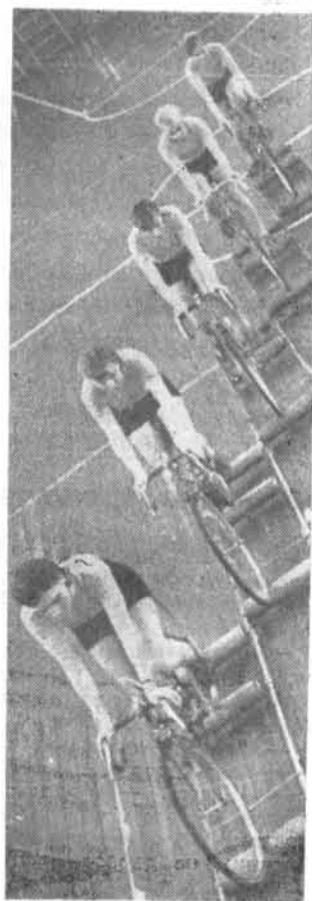
(Працяг будзе).

«Дарагія бацькі! Я жыю. Пражыў амаль 20 гадоў сярод дзікіх плямён індзейцаў у джунглях Перу, куды лямчэ не ступала наша белага чалавека». Гэта піша паляк Алойзы Кісер сваякам, якія жыюць цяпер каля Чэнстахова ў Польскай Народнай Рэспубліцы.

Вось ужо каторы дзень варшавская газета «Экспрэс вечорны» публікуе з нумара ў нумар апавяданне Алойзы Кісера аб яго незвычайных прыгодах у пераносных джунглях. Яшчэ ў 30-х гадах ён працаваў бортмеханікам у польскай авіякампаніі. Падпісаўшы ў 1936 годзе кантракт з адной амерыканскай авіякампаніяй у Рыю-дэ-Жанейра, Алойзы Кісер лятаў на трасах Паўднёвай Амерыкі. Другая сусветная вайна спыніла яго сувязь з бліжкімі. Пасля вайны яны лямчэ атрымалі ад яго некалькі пісьмаў. Але затым іх пісьмы пачалі вяртацца са словамі: «Адрасіт невядомы».

Але Кісер застаўся жыюць. 20 гадоў ён правёў у джунглях, дзе пасля няўдалай экспедыцыі быў палонены індзейцамі. Неаднаразова сямімі індзейцамі не ўважваліся паспехам. Паступова Кісер прывык да новага спосабу жыцця, стаў найнапраўным членам індзейскай абшчыны. Ён разам з імі займаўся палываннем, дзямілі ёжы, галадаў. Потым жаніўся на індзейцы, мае дваіх дзяцей. Цяпер паляк жыць у сталіцы Перу—Ліме. Разам са сваёй сям'ёй у бліжэйшы час збіраецца наведаць сваіх блізкіх у Польшчы.

В. КУЗНЯЦОУ.

Спартсмены Віцебшчыны займаюць адно з вядучых месцаў у рэспубліцы. Тут выраслі такія выдатныя майстры, як кідалінік молата Рамуальд Клім, веласпедыст Аляксандр Дахлякоў, гімнастка Ларыса Петрык і іншыя. Круглы год не спыняюцца заняткі ў залах спартыўнага таварыства «Чырвоны сцяг». На здымку: трэніруюцца веласпедысты.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.

3 69-й ПАРАЛЕЛІ

Сталіца Запаляр'я Нарыльск ні ў чым не ўступае гарадам «мацерыка». Тут жыюць так, як і ў Маскве, Ленінградзе, а мажліва павойму і лепей. У драматычным тэатры ідзе «Варшаўская мелодыя», у доме культуры Барыс Бруноў вясельце нарыльчан, у кінатэатрах бушуе «Фантамас», а ў шашлычнай праводзіцца тыдзень армянскай кухні, праз «Арбіту» жыхары горада бачылі Алімпійскія гульні ў Граноблі.

А СНЕГУ НЯМА

Лічаць, што клімат у Нарыльску больш суровы, чым на поўносе халаду ў Аймяконе, Пакідаючы Маскву, я ўяўляю, што ўбачу Нарыльск, завалены гурбамі снегу па самых дахі. І я не памыліўся. Я бачыў трохметровыя снежавыя траншэі, у якіх корпаліся людзі з рыдлёўкамі; жанчыну побач з тэлеграфным слупам, які даходзіў ёй толькі да боцікаў. Я бачыў гэта... на фотаздымках 40-х—50-х гадоў. У сённяшнім Нарыльску я не ўбачыў гурбаў снегу. За чысцінёй вуліц, аўтамабільных дарог і пляцовак прадпрыемстваў удзельні ўначы сочыць спецыяльны цэх механізаванай барацьбы са снегам. Уся тэрыторыя горада падзелена на дзесяць участкаў. З іх прыбіраюць снег дзесяткі бульдозераў, аўтагрэйдэраў, шнекаротарных машын. За зіму з горада вывозіцца каля 600 тысяч кубаметраў снегу.

ТРОПІКІ У АРКТЫЦЫ

Са словам Нарыльск часта спалучаецца азначэнне «самы паўночны». Самы паўночны ў свеце горад, самая паўночная ў свеце чыгунка, самая паўночная тэлестанцыя... Дом адпачынку санаторнага тыпу, які знаходзіцца ў васьмі кіламетрах ад горада, таксама, мусіць, самы паўночны. А нагадвае ён тропікі: пасярэдзіне будынка паўднёвыя расліны, якія закрываюць сцены і столь,

паўднёвыя птушкі. Тут адпачываюць металургі і шахцёры Нарыльска. Пуцёўка на 24 дні каштуе 22 рублі. Дом адпачынку займае тры карпусы, злучаныя крытымі галерэямі. Хутка ўвойдуць у строй яшчэ два карпусы і зімовы сад.

Дзяжурны ўрач знаёміць з лячэбнымі кабінетамі. У іх ёсць усё неабходнае для сучаснай медыцынскай устаноў, якая вядзе вялікую прафілактычную работу па ахове здароўя жыхароў Поўначы.

На Усесаюзнай выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве нарыльскі прафілакторый быў прызнаны лепшай комплекснай здраўніцай Поўначы. Сталова прафілакторыя падобна на зімовы сад маскоўскага рэстарана «Прага». І корміць не горш. Паабедавшы ў ім, я не вельмі здзіўлюся таму, што ўсе, хто адпачываў тут, прыбаўляюць у вазе на 5—7 кілаграмаў.

У ЗАПАЛЯР'І ТАКСАМА КАХАЮЦЬ

Адчуўшы сум па хатняму ачагу, халасцяк браў нечарговы водпуск і адпраўляўся за нявестай на «мацерык, у Расію». Так было на 69-й паралелі яшчэ некалькі год назад. Зараз няма неабходнасці рабіць такія падарожжы. Сярод насельніцтва Нарыльска, як паведамілі мне ў гарвыканкоме, пануе поўная гармонія—мужчыні і жанчыні пароўну.

Нарыльск—горад маладзёжны. Сярэдні ўзрост гараджан 31 год. І не дзіўна, што ў загсе цеснавата. Толькі за

адзін месяц гэтага года было зарэгістравана 196 шлюбаў. А на чарзе новыя пары. Загсеўна малаваты, але ўжо прынята рашэнне аб будаўніцтве ў гэтым годзе Дома шчасця.

У лютым у Нарыльску адбылася важная падзея: уступіў у строй новы радзільны дом. У дырэктары нам паведамілі, што за тыдзень у новым раддзе з'явілася на свет 52 малышы, з іх—26 дзяўчыны.

Як толькі малыя крыху падрастаюць, большасць з іх паступае ў яслі і дзіцячыя сады. Дзіцячыя ўстановы носьця ў Нарыльску вельмі мілыя назвы: «Топ-топ», «Малышок», «Сняжынка», «Светлячок». Я пабываў у дзіцячым садзе «Залатая рыбка», але дзяцей не застаў. Яны гулялі, хоць на вуліцы было за трыццаць. Загадчыца не без гордасці растлумачыла, што пачынаючы з другога года, дзеці выходзяць на прагулку пры —35°. Ва ўмовах Поўначы фізічнаму выхаванню і загартаванню малышоў удзяляецца вялікая ўвага. У «Залатой рыбцы» маецца плавальны басейн. Захворванні ў юных нарыльчан значна рэдка, чым на «мацерыку».

АДКАЗНАСЦЬ ЗА ШЧАСЦЕ

Ад мясцовых жыхароў я часта чуў папрокі, што прыезджачыя сюды пісьменнікі і журналісты бачаць у Нарыльску перш за ўсё метал. Маўляў, малайцы нарыльчане, даюць шмат металу. І дзе? У Запаляр'і! Слоў няма, Нарыльск нельга ўявіць

без магутнага горна-металургічнага камбіната, які дае краіне нікель, медзь, кобальт і дзесяткі іншых каштоўных металаў.

Але не адным металам славіцца горад. Не сакрэт, што ў многіх раёнах Крайнай Поўначы яшчэ назіраецца бягучасць кадраў. Гэта абыходзіцца дзяржаве ў мільёны рублёў. У Нарыльску такой праблемы не існуе. Па плану насельніцтва горада ў 1970 годзе павінна склацца 135 тысяч чалавек, а ўжо зараз тут налічваецца 148 тысяч жыхароў. І ўсе працаздольныя забяспечаны работай. Нарыльчане ўмеюць жыць. Умеюць у добрым сэнсе гэтага слова.

Я прысутнічаў на сесіі гарадскога Савета дэпутатаў працоўных, прысвечанай праблемам бытавога абслугоўвання. Пачалася сесія незвычайна, не так, «як прынята». На сцэну вышлі манекшчыцы і сталі дэманстраваць апошнія моды прычосак і адзення. Мадэльер прасіла звярнуць увагу на вытаткі, сілуэты і аплікацыі. Куды б я ні зайшоў, усюды і ва ўсім адчувалася цікавая, жывая ініцыятыва, клопаты аб чалавеку, імкненне зрабіць жыццё прыгожым.

Суровы край аб'яднаў, згуртаваў людзей, яны робяць усё, каб не адчувалася дыхання халоднай Арктыкі. І дабіліся свайго—перамаглі сцюжу, маразы, вечную мерзлату і пабудавалі цудоўны горад.

... «69-я паралель» хадзіла хадуном. Людзі танцавалі, сміяліся, спявалі.

Жыхары Нарыльска адзначалі свята Першага Сонца. Яго, гэты чырвоны дыск, чакаюць у Запаляр'і з нечарліваасцю. Усім надакучае палярная ноч, і калі сонца пачынае ўзнімацца над тундрай, 69-я паралель адзначае гэтую падзею традыцыйным балем «Дзень добры, сонца!»

В. САДЗЕКАУ.
АДН.

ПРАФЕСАР АПЕРЫРУЕ САМ СЯБЕ

Гэта здарылася ў снежні мінулага года. У кабінце кіраўніка клінікі артапедыі і траўматалогіі Інстытута ўдасканалення ўрачоў у Кіеве прафесара Мікалая Новікава зазвінуў тэлефон. Голас у трубку быў трывожны:

— У хворага складаны шматасколачны пералом нагі. Без вас не справімся.

Вечарам таго ж дня прафесар Новікаў быў у сяле Пірнава і зрабіў пацярпеўшаму аперацыю. Раніцай, пераканаўшыся, што ў хворага ўсё ў парадку, Новікаў вырашыў вярнуцца ў Кіев. Але за аблокам разгулялася такая завіруха, што дабрацца ў горад было амаль немагчыма. «І ўсё ж трэба ехаць,—падумаў прафесар.—Заўтра ж—лекцыя».

Машына з цяжкасцю прабівалася праз заносы. Ужо каля самага Кіева яна спынілася перад высокай снежнай гурбай. Падштурхоўваючы яе, Мікалай Новікаў раптам адчуў рэзкі боль у калене. «Разарваў меніск»,—прамільгнула думка.

На наступны дзень разам з калегамі ён агледзеў распухшае калена і зразумеў: без аперацыі не абыіцца.

— А хто будзе аперыраваць?—пацікавіліся калегі.

— Я сам,—адказаў прафесар.

Падрыхтаваўшы аперацыйнае поле, Новікаў зрабіў унутрыкосную анестэзію.

Косць—не скура. Анатомы гавораць, што па моцнасці яна падобна на мармур, а па вязкасці—на дуб. І іголку ад шпрыца з навакаінам увесці ў яе цяжка. Давялося выкарыстаць хірургічны малаток...

— Скальпель!—звярнуўся Новікаў да сястры.

Разрэзаны мяккія тканіны, раскрыты каленны сустаў. Вось і разарваны медыяльны меніск—своеасабліва пракладка паміж касцямі, якія злучаюцца ў суставе. А скальпель працягвае работу. Выразаўшы меніск, Мікалай Васілевіч выразае і хросток, парушаны разарваным меніскам. Потым не спынаючыся аглядае і абмацвае пальцамі сустаў, каб пераканацца, ці няма ў ім іншых нежаданых

змен. Нарэшце, апошні этап аперацыі. Поласць сустава прамыта навакаінам. Прафесар накладвае швы на капсулу, зашытвае рану.

Так праходзіла гэта, магчыма, першая ў гісторыі сусветнай хірургіі аперацыя на каленным суставе, калі аперыруемы і хірург аб'ядналіся ў адным чалавеку.

І ўсё ж расказ будзе няпоўным, калі не дадаць: працуючы скальпелем, прафесар Новікаў у той жа час тлумачыў сваім калегам і вучням кожны этап аперацыі, дзямілі сваімі адчуваннямі. А яны былі не надта прыемнымі. Часам востры боль прымушаў сціскаць зубы. Было ігменне, калі ад навакаіну закружылася галава.

Відавочцы раскажваюць, што Мікалай Новікаў правёў аперацыю бліскуча. І ўсё ж я не мог напісаць аб ёй да таго часу, пакуль справядлівы суддзя—час—капчаткова і цалкам не пацвердзіў яе поспех.

...Заходжу ў бальнічную палату. На ложку прыўзнямаецца сярэдняга ўзросту чалавек, моцна паціскае руку і на пытанне аб здароўі адказвае:

— Выдатна. Хутка выпісваюся.

Пытаю, якую мэту ставіў ён перад сабой, калі прыступаў да аперацыі.

— Вядома,—гаворыць прафесар Новікаў,—аперацыю мог зрабіць кожны з маіх калег. Але я хацеў прасачыць на сабе эфектыўнасць унутрыкоснай анестэзіі, выявіць яе недахопы, адчуць усё тое, што адчувае хворы. Гэтыя назіранні вельмі важныя, і я спадзяюся, што на іх аснове мы ў клініцы хутка ўдасканалім аперацыю, зробім іх больш лёгкімі для пацыентаў.

— Акрамя таго,—працягвае прафесар,—я хацеў на ўласным прыкладзе паказаць, што ў некаторых сітуацыях магчыма рабіць неадкладныя хірургічныя аперацыі самаму сабе.

А. ХІДЖЕЛІ.
АДН.